

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Πτυχιακή εργασία της φοιτήτριας: ΖΑΝΤΚΟΥΛΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΩΝ
ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΜΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ
2018. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΜΗΔΙΝΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Γεώργιο Β. Παπαδιοδώρου

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2019

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Πτυχιακή εργασία της φοιτήτριας: ΖΑΝΤΚΟΥΛΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ του
ΖΑΝΤΚΟΥΛΑ ΙΩΑΝΝΗ

Α/Μ: 004/14

ΘΕΜΑ: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΩΝ
ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΜΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2018.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΜΗΔΙΝΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Γεώργιο Β. Παπαδιοδώρου

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2019

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον καθηγητή μου Κύριο Γεώργιο Β. Παπαδιοδώρου επιβλέποντα της πτυχιακής αυτής εργασίας, πρωταρχικά για την ευκαιρία που μου πρόσφερε και την εμπιστοσύνη που έδειξε στο πρόσωπο μου αναθέτοντας αυτό το έργο, την πολύτιμη καθοδήγηση του σε κάθε δύσκολο βήμα και στάδιο κατά την εκπόνηση της εργασίας. Έπειτα θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους αυτούς τους ανθρώπους που με βοήθησαν να διεκπεραιώσω την έρευνα της εργασίας μου. Επιπρόσθετα, οφείλω να αφιερώσω την πτυχιακή μου εργασία στους γονείς μου που μου συμπαραστάθηκαν όλα τα χρόνια της φοίτησης μου στο Τ.Ε.Ι ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια των προπτυχιακών μου σπουδών στο Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής για την αποπεράτωση της πτυχιακής εργασίας. Στόχος είναι η μελέτη των καταναλωτικών δαπανών μιας αγροτικής περιοχής κατά το έτος 2018. Η περίπτωση του Νικομηδινού Θεσσαλονίκης. Η καταναλωτική κουλτούρα στις μέρες μας έχει εξελιχθεί σε μια από τις πιο ισχυρές συνιστώσες που επηρεάζουν τα άτομα και τις ομάδες. Αν και τα μοντέλα καταναλωτικής συμπεριφοράς και πρόθεσης αγοράς συνεχίζουν να επικρατούν κατά την έρευνα και πρακτική του μάρκετινγκ, δεν μπορούν να αποδώσουν την πλήρη εικόνα του προαναφερθέντος φαινομένου. Επίσης οι καταναλωτές λειτουργούν σε ένα δυναμικό και πολύ μεταβαλλόμενο περιβάλλον, το οποίο απαιτεί την επανεξέταση των προθέσεων αγοράς και καταναλωτικής συμπεριφοράς από χρόνο σε χρόνο. Η μελέτη αποσκοπεί στην καταγραφή των χαρακτηριστικών της αγοράς, όσον αφορά τη σχέση με τον καταναλωτή. Εν κατακλείδι επιχειρείται μια εκτίμηση της καταναλωτικής συμπεριφοράς των κατοίκων του χωρίου Νικομηδινού Θεσσαλονίκης ως προς τις καταναλωτικές τους δαπάνες. Για την επίτευξη αυτής της μελέτης, η μεθοδολογία της εργασίας στηρίχτηκε στην συλλογή δεδομένων μέσα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση αλλά και μέσα από επίσημους διαδικτυακούς τόπους. Η εργασία αποτελείται από 3 κεφάλαια, με αρχικό στόχο την θεωρητική ανάλυση του θέματος και τέλος την παρουσίαση της έρευνας και των αντίστοιχων αποτελεσμάτων.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΘΕΩΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	9
1.1 Καταναλωτικές Δαπάνες – Ορισμός.....	9
1.2 Διάκριση Κατανάλωσης.....	9
1.3 Το Ελληνικό Καταναλωτικό Πρότυπο.....	9
1.4 Συνθήκες Διαβίωσης	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	14
Εισαγωγή.....	14
2.1 Παρουσίαση Της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	14
2.1.1 Γεωγραφική Προσέγγιση	14
2.1.2 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά.....	15
2.1.3 Εργατικό Δυναμικό Και Ανεργία.....	17
2.1.4 Τομέας Παραγωγής	17
2.2 Νομός Θεσσαλονίκης	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΈΡΕΥΝΑΣ.....	23
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	23
3.1 Η Περιοχή Μελέτης	24
3.1.1 Γενικά Χαρακτηριστικά	24
3.1.2 Κοινωνικά – Ιστορικά Χαρακτηριστικά	26
3.1.3 Τομείς Παραγωγής Νικομηδινού	27
3.1.4 Συμπέρασμα	33
3.2 Ανάλυση και Επεξεργασία Ερωτηματολογίου.....	34
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	57
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	62

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παγκόσμια οικονομική κρίση και η επίδραση της στην καταναλωτική συμπεριφορά των πολιτών έχει απασχολήσει πολλούς ερευνητές τα τελευταία χρόνια. Η ερευνητική τους δραστηριότητα εστιάζεται στο τι έχει επιφέρει η κρίση στην ευρύτερη αγορά και κατά πόσο έχει επηρεάσει τις ανάγκες και τις επιθυμίες των καταναλωτών. Σύμφωνα με την βιβλιογραφία, οι καταναλωτές πλέον εστιάζουν την προσοχή τους κυρίως στην απόκτηση των αγαθών πρώτης ανάγκης, καθώς τα οικονομικά προβλήματα που έχουν ανακύψει, έχουν επιφέρει ριζικές αλλαγές στις επιθυμίες τους.

Η παρούσα εργασία αφορά την καταγραφή και ανάλυση της αγοραστικής συμπεριφοράς των καταναλωτικών δαπανών. Επιπλέον, η μελέτη στηρίζεται στην προσωπική έρευνα, όπου διερευνάται κατά πόσο οι πολίτες του Νικομηδινού ξοδεύουν σε διάφορες καταναλωτικές δαπάνες. Το ερευνητικό πεδίο του θέματος περιλαμβάνει τους παράγοντες και τα κίνητρα που συμβάλουν στην συμπεριφορά του καταναλωτή. Ακόμη, γίνεται μία παρουσίαση για το πως κινείται η αγορά του χωριού (πρωτογενής, δευτερογενής τριτογενής παράγοντας), και γενικότερα όλης της ευρύτερης περιοχής.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, για την προσέγγιση του θέματος της εργασίας είναι η εξής:

- Καθορισμός του στόχου και του σκοπού της μελέτης,
- Έρευνα μέσω του διαδικτύου και της υπάρχουσας έντυπης βιβλιογραφίας,
- Αναζήτηση διαφορών απόψεων και μελετών που σχετίζονται με το θέμα,
- Κατάρτιση ερωτηματολογίου,
- Διεξαγωγή προσωπικής έρευνας,
- Ανάλυση του υλικού και των πληροφοριών που συγκεντρώθηκε,
- Εξαγωγή συμπερασμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΘΕΩΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 Καταναλωτικές Δαπάνες – Ορισμός

Κατανάλωση είναι το σύνολο των δαπανών που πραγματοποιούν οι καταναλωτές και τα νοικοκυριά για την αγορά καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών, στο εσωτερικό και στο εξωτερικό της χώρας. Θα πρέπει να τονιστεί ότι δεν είναι πάντοτε ακριβής οι διάκριση μεταξύ καταναλωτικών και επενδυτικών αγαθών. Αυτό συμβαίνει γιατί ένα αγαθό μπορεί να είναι καταναλωτικό για κάποιο χρήστη ιδιώτη (πχ αυτοκίνητο), αλλά για μια επιχείρηση μπορεί να εκλαμβάνεται ως εξοπλισμός και κεφαλαιουχικό αγαθό.

Στην σημερινή εποχή παρατηρείται πως το άτομο ειδικότερα περιλαμβάνεται από πολλές και διάφορες ανάγκες, οι οποίες αφορούν μια κατάσταση αισθητής έλλειψης κάποιες σημαντικής ικανοποιήσεις. Οι ανάγκες υφίστανται στα πλαίσια της ανθρώπινης βιολογίας και της ανθρώπινης ύπαρξης. Συγκεκριμένα, οι βασικότερες ανάγκες του ανθρώπου είναι η ανάγκη για φαγητό, κατοικία και ένδυση. (Ζιγκιρίδης Ευθύμιος, 2008)

1.2 Διάκριση Κατανάλωσης

- Ρόφημα – Ποτά – Καπνός
- Ένδυση – Υπόδηση
- Στέγαση – Θέρμανση – Φωτισμός
- Επιπλώσεις – Οικιακός Εξοπλισμός
- Δαπάνες υγείας
- Μεταφορές – Επικοινωνίες
- Αναψυχή – Διασκέδαση – Εκπαίδευση – Μόρφωση
- Λοιπά αγαθά και Υπηρεσίες

1.3 Το Ελληνικό Καταναλωτικό Πρότυπο

Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών Έτος 2017

Η κατανάλωση έχει απασχολήσει μεγάλες προσωπικότητες από την αρχαία ακόμη εποχή και η μελέτη της συμπεριφοράς των καταναλωτών συνεχίζεται έως σήμερα. Ο καταναλωτής, ο τελευταίος κρίκος της αλυσίδας, είναι αυτός που αγοράζει τα προϊόντα ή χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες. Η συμπεριφορά του ποικίλλει. Είναι συνδυασμός στοιχείων και επιστήμες όπως της κοινωνιολογίας, της κοινωνικής ανθρωπολογίας και της

οικονομίας. Έτσι κρίθηκε σκόπιμο και ωφέλιμο η συμπεριφορά του καταναλωτή να μελετηθεί ξεχωριστά.

Σύμφωνα με την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας που διενεργήθηκε το 2017 και δημοσιεύτηκε το 2018 το ελληνικό καταναλωτικό πρότυπο διαμορφώνεται ως εξής: (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία).

Μεταβολή της μέσης δαπάνης των νοικοκυριών ΕΟΠ 2017

Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών – ΕΟΠ (Household Budget Survey) είναι μία στατιστική έρευνα με την οποία συγκεντρώνονται πληροφορίες από ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα νοικοκυριών για τη σύνθεσή τους, την απασχόληση των μελών τους, τις συνθήκες στέγασης και κυρίως, για τις δαπάνες διαβίωσής τους, καθώς και για τα εισοδήματά τους. Μετά από έρευνα που διενεργήθηκε (ΕΟΠ έτους 2017) η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ανακοινώνει τα αποτελέσματα για την μέση δαπάνη των νοικοκυριών έτους 2017.¹

Η συνολική μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών (αγορές), για το 2017, ανήλθε στα 5.768.848.031 ευρώ (Πίνακας 1) παρουσιάζοντας αύξηση 1,0% δηλαδή 55.696.602 ευρώ, σε σύγκριση με το 2016. Η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών για αγορές, κατά το 2017, ανήλθε στα 1.414,09 ευρώ, καταγράφοντας αύξηση 1,6% (22,06 ευρώ), σε σύγκριση με το 2016 (Πίνακας 1). Η μέση συνολική δαπάνη για κάθε άτομο, το 2017, ανήλθε στα 547,51 ευρώ, καταγράφοντας αύξηση 1,6% (8,57 ευρώ), σε σύγκριση με το 2016. Σε πραγματικούς όρους, η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών αυξήθηκε σε ποσοστό 0,7% ή 9,74 ευρώ, λόγω της επίδρασης του πληθωρισμού, σύμφωνα με τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του έτους 2017 (0,7%). (Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών – Δελτίο Τύπου, 2017, σελ. 1-2).

¹ Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών – ΕΟΠ 2017 (ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ)

Πίνακας 1 : Συνολική δαπάνη, μέση μηνιαία δαπάνη και μεταβολές σε τρέχουσες τιμές. ΕΟΠ 2016-2017.

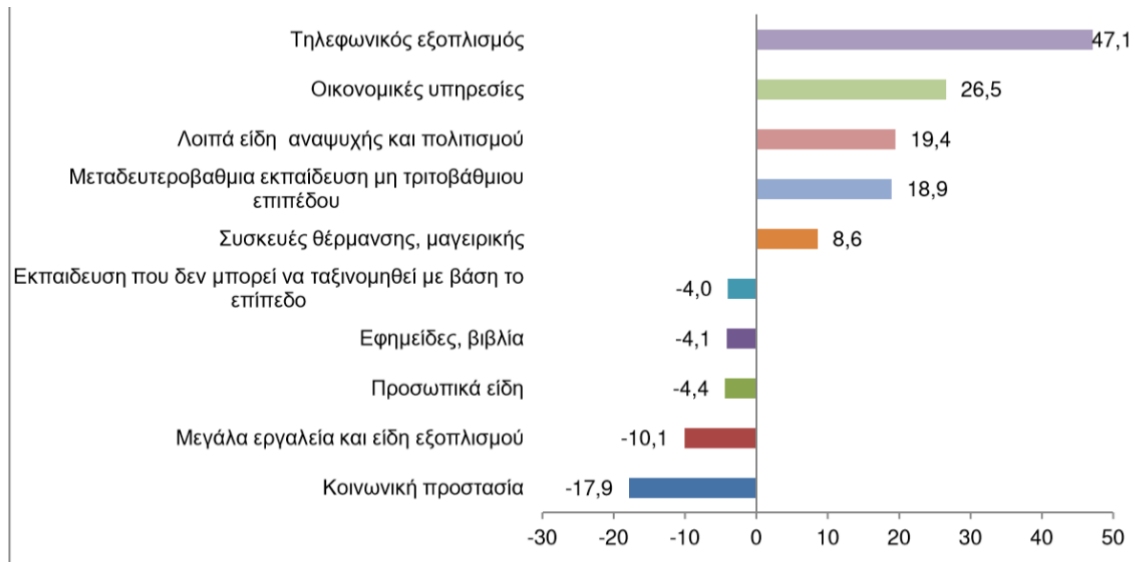
	2017	2016	Μεταβολή %
Συνολική μηνιαία δαπάνη νοικοκυριών	5.768.848.031	5.713.151.430	1,0%
Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριών	1.414,09	1.392,03	1,6%
Μέση μηνιαία δαπάνη ατόμων	547,51	538,94	1,6%

Πηγή: (Ερευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, 2017, σελ 1-2).

Στο Γράφημα 1 παρατηρούμε μεγαλύτερη αύξηση στη μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών (τρέχουσες τιμές) στις υποκατηγορίες δαπανών. Οι κατηγορίες αυτές στις οποίες καταγράφονται αυτά τα μεγέθη είναι στον τηλεφωνικό εξοπλισμό (47,1 %) και στις οικονομικές υπηρεσίες (συνδρομές σε πιστωτικές κάρτες, αμοιβές λογιστών κ.λπ.) κατά 26,5%, ενώ μεγαλύτερη μείωση καταγράφεται στην κοινωνική προστασία (-17,9%). Όσον αφορά στις δαπάνες στα είδη διατροφής, παρατηρείται μείωση της μηνιαίας δαπάνης (τρέχουσες τιμές). Καθώς επίσης στα ίδια πλαίσια κυμαίνονται και οι κατηγορίες βιβλία – εφημερίδες, προσωπικά είδη κ.λπ.²

² <https://www.news.gr/oikonomia>, στις 11/11/2018

Γράφημα 1. Ποσοστιαία μεταβολή της μέσης μηνιαίας δαπάνης ανά νοικοκυριό (τρέχουσες τιμές). Υποκατηγορίες με τις μεγαλύτερες μεταβολές: ΕΟΠ 2017 – ΕΟΠ 2016.

Πηγή: (Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, 2017, σελ 3-4).

1.4 Συνθήκες Διαβίωσης

Από τα στοιχεία της έρευνας, προκύπτει ότι τα νοικοκυριά διαθέτουν:³

- ❖ Τηλεόραση έγχρωμη (100%)
- ❖ Κινητό τηλέφωνο (90,9%)
- ❖ Σταθερό τηλέφωνο (85%)
- ❖ Επιβατηγό αυτοκίνητο ΙΧ, τουλάχιστον ένα (66%)
- ❖ Προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή (68,1%)
- ❖ Πλυντήριο πιάτων (36,7%)
- ❖ Καταψύκτη (30,6%)
- ❖ Δεύτερη κατοικία (15,8%) και
- ❖ Κλειστό χώρο στάθμευσης (12,9%), ενώ χρησιμοποιούν την κεντρική θέρμανση ως κύρια πηγή θέρμανσης σε ποσοστό 41,3%.

³ Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, 2017

Τα καταναλωτικά πρότυπα διαφέρουν ανάλογα και με τον τύπο των νοικοκυριών, ωστόσο η μεγαλύτερη δαπάνη που καταγράφεται σε όλους τους τύπους νοικοκυριών αφορά σε είδη διατροφής.⁴

Σύμφωνα με την έρευνα της BCG (The Boston Consulting Group) με τίτλο «Πλοήγηση στα Νέα Δεδομένα των Καταναλωτών» που διεξήχθη το Μάρτιο-Απρίλιο του 2011 παράλληλα σε 21 χώρες, όπου ερωτήθηκαν σχεδόν 25.000 καταναλωτές (εκ των οποίων 800 ήταν έλληνες) προκύπτουν νέα δεδομένα στην κατανάλωση λόγω της τρέχουσας οικονομικής κρίσης. Το μοντέλο της υπερκατανάλωσης που κυριάρχησε κατά την προηγούμενη δεκαετία είναι πλέον ξεπερασμένο. Οι πολίτες δεν είναι απλά αδύναμοι οικονομικά για να το υποστηρίξουν αλλά και απρόθυμοι. Είναι πλέον επιτακτική η ανάγκη προσαρμογής της σχέσης με τον καταναλωτή, ώστε να αντιμετωπιστεί θετικά η πρόκληση των καιρών και να μάθουμε να ζούμε όλοι στο νέο οικονομικό περιβάλλον. (Αλεξίου 2014, σελ. 41)

Σύμφωνα με τη έρευνα που προκύπτει ότι οι Έλληνες μείωσαν τις δαπάνες τους και θα τις μειώσουν και άλλο στο μέλλον. Οι κατηγορίες που φαίνονται ότι πληγούν περισσότερο όσον αφορά τα τρόφιμα είναι τα οινοπνευματώδη ποτά και οι μπίρες ενώ όσων αφορά τα μη τρόφιμα είναι τα αξεσουάρ-κοσμήματα και τα fast food. Τα φρέσκα φαγητά, τα γαλακτοκομικά προϊόντα και η κατανάλωση στο σπίτι σε αντιδιαστολή με την διασκέδαση και την κατανάλωση εκτός σπιτιού είναι οι κατηγορίες οι οποίες φαίνεται πως ευνοούνται περισσότερο από την νέα, πιο συνειδητή-ορθολογική καταναλωτική συμπεριφορά των Ελλήνων. (Αλεξίου 2014, σελ. 42)

Τέλος οι παραπάνω έρευνες υποδηλώνουν ότι το ελληνικό καταναλωτικό πρότυπο αλλάζει με κυρίαρχο χαρακτηριστικό τη μείωση της κατανάλωσης. Η ανάγκη σωστών καταναλωτικών επιλογών που ικανοποιούν πραγματικές ανάγκες είναι πλέον μονόδρομος για ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού. (Αλεξίου 2014 σελ. 42)

⁴ <https://www.news.gr/oikonomia>, στις 11/11/2018

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Εισαγωγή

Το θέμα της μελέτης είναι «Ο ρόλος των καταναλωτικών δαπανών μιας αγροτικής περιοχής, Η περίπτωση του Νικομηδινού Θεσσαλονίκης». Ο στόχος της έρευνας είναι η διερεύνηση των καταναλωτικών δαπανών των κατοίκων του χωρίου, καθώς και η διεξαγωγή αποτελεσμάτων που αφορούν την πραγματική μείωση ή αύξηση των δαπανών της κάθε οικογένειας ξεχωριστά σε περιόδους ύφεσης της οικονομίας. Για την εξαγωγή συμπερασμάτων και αποτελεσμάτων σε αυτήν την εργασία έγινε χρήση πρωτογενών, δευτερογενών και τριτογενών δεδομένων. Ποιο συγκεκριμένα αναλύθηκαν οι τομείς παραγωγής (πρωτογενής, δευτερογενής, τριτογενής) με στόχο την εξαγωγή κατάλληλων συμπερασμάτων σε σχέση με την παραγωγή, μεταποίηση και κατανάλωση των προϊόντων της Ελληνικής οικονομίας. Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις. Αρχικά κρίθηκε σκόπιμο να στοιχειοθετηθεί το θεωρητικό κομμάτι της μελέτης με μία σύντομη αναφορά της ευρύτερης περιοχής, δηλαδή γίνεται μια μικρή παρουσίαση του νομού της Κεντρικής Μακεδονίας. Έπειτα επικεντρώνουμε το ενδιαφέρον στον Νομό της Θεσσαλονίκης και στην συνέχεια πραγματοποιείται εκτενής έρευνα για την περιοχή του Νικομηδινού που υπάγεται στο Δήμο Βόλβης, όπου πρέπει να επισημάνουμε πως τα στοιχεία του χωρίου συλλέχτηκαν από προσωπική έρευνα στα πλαίσια της δειγματοληπτικής μελέτης. Το δεύτερο στάδιο της μελέτης, ήταν η δημιουργία ερωτηματολογίου όπου και θα αναλυθεί στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας μου.

2.1 Παρουσίαση Της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

KENTRIKH MAKEDONIA

2.1.1 Γεωγραφική Προσέγγιση

Η περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας αποτελεί μια χωρική ενότητα συνολικής έκτασης 18.811 τ.χλ. που απαρτίζεται από επτά Περιφερειακές Ενότητες: Ημαθία, Θεσσαλονίκη, Κιλκίς, Πέλλα, Σέρρες και Χαλκιδική. Η αλλαγή του αυτοδιοικητικού χάρτη της χώρας απέδωσε 38 Δήμους στην επικράτεια της, έναντι των 133 Δήμων που είχαν δημιουργηθεί το 1997 με την αναδιάταξη του Καποδίστρια. Η Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας στην πραγματικότητα αποτελεί την πιο μεγάλη σε μέγεθος περιοχή της Ελλάδας. Αυτό σημαίνει, ότι καλύπτει μια έκταση 19.147 τετραγωνικών χιλιομέτρων, που αποτελεί το 14,5% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας.

Η Κεντρική Μακεδονία είναι πλούσια σε φυσικούς πόρους. Δεν είναι τυχαίο που στην εν λόγω γεωγραφική περιοχή, παράγεται το 17,3% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), της Ελλάδος.

Διοικητική διαίρεση της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Εικόνα 1: (www.shlideshare.gr)

2.1.2 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας αποτελεί την πλέον βασική παράμετρο που προσδιορίζει τις ανάγκες αλλά και το αναπτυξιακό δυναμικό της. Σύμφωνα με την εκτίμηση της Ε.Σ.Υ.Ε. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος) για το έτος, 2011 η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχει 1.874.590 κατοίκους, του μόνιμου πληθυσμού της χώρας. Ποιο συγκεκριμένα η Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης συγκεντρώνει το 58,92% του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας ή 1.104.460 κατοίκους. Όπως φαίνεται και στον πίνακα 2, πολυπληθέστερη μετά την Θεσσαλονίκη εμφανίζεται η Π.Ε. Σερρών με 9,39% του μόνιμου πληθυσμού, ενώ η Π.Ε. Κιλκίς έχει το μικρότερο πληθυσμό σε επίπεδο Περιφέρειας με ποσοστό 4,29%.

Πίνακας 2: Απογραφή Πληθυσμού Περιφερειακών Ενοτήτων

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	Μόνιμος Πληθυσμός (2011)	% Επί του Συνόλου Περιφέρειας
Π.Ε. Θεσσαλονίκης	1.104.460	58,92
Π.Ε. Σερρών	176.050	9,39
Π.Ε. Ημαθία	140.710	7,51
Π.Ε. Πέλλας	139.660	7,45
Π.Ε. Πιερίας	127.400	60,80
Π.Ε. Χαλκιδικής	105.950	5,65
Π.Ε. Κιλκίς	80.360	4,29
Π.Κ.Μ	1.874.590	100

Πηγή: <https://el.wikipedia.org>(Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στον πληθυσμό, που διαμένει σε αγροτικές περιοχές, δηλαδή σε περιοχές, που ανήκουν σε κοινοτικά και δημοτικά διαμερίσματα, τα οποία έχουν λιγότερους από 2.000 κατοίκους, σε ολόκληρη την Ελλάδα, ο συγκεκριμένος πληθυσμός αντιπροσωπεύει το 27,2% του συνολικού πληθυσμού, σύμφωνα πάντα με τα στατιστικά στοιχεία, που υπάρχουν διαθέσιμα από την απογραφή του 2011. Το συγκεκριμένο ποσοστό, μόνο για την περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, είναι 24,5%. Πιο συγκεκριμένα, σε κάθε νομό της Κεντρικής Μακεδονίας ο αγροτικός πληθυσμός αποτελεί το: 36,9% για το νομό Ημαθίας, 7,3% για το νομό Θεσσαλονίκης, 60,2% για το νομό Κιλκίς, 49,7% για το νομό Πέλλας, 32,3% για το νομό Πιερίας και 53,1% για το νομό Σερρών. Συνεπώς, γίνεται εύκολα αντιληπτό, ότι οι ίδιοι τέσσερις νομοί, που δεν παρουσίασαν μεγάλο ρυθμό ανάπτυξης πληθυσμού έχουν τα μεγαλύτερα μεγέθη αγροτικού πληθυσμού, άρα μπορεί αυτό να σημαίνει, ότι οι περιοχές με αγροτικό πληθυσμό δεν παρουσιάζουν μεγάλη πληθυσμιακή ανάπτυξης. (Δοντσίου, 2010, σελ. 31-33).

2.1.3 Εργατικό Δυναμικό Και Ανεργία

Το εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανέρχεται σε 695 χιλιάδες άτομα περίπου σε ένα πληθυσμό των 1,87 εκατ. κατοίκων. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του Παρατηρητηρίου Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. «Επετηρίδα Αγοράς Εργασίας Περιφέρειες και Νομοί 2004» από το σύνολο των απασχολουμένων στη χώρα το 2004, ήτοι 4.103.932, οι περισσότεροι βρίσκονται στην Αττική (1.552.205) και ακολουθούν η Κεντρική Μακεδονία (695.524). Το φαινόμενο της αποβιομηχάνισης, που πλήττει τα τελευταία χρόνια την Κεντρική Μακεδονία, έχει οδηγήσει τη συμμετοχή της στο ΑΕΠ της χώρας να είναι 17,3%, ποσοστό όμως, που αντιστοιχεί με τον πληθυσμό της περιφέρειας σε σχέση με αυτόν της συνολικής επικράτειας.⁵

2.1.4 Τομέας Παραγωγής

I. Πρωτογενής Τομέας

Η Κεντρική Μακεδονία περιλαμβάνει πέντε από τους πλέον αναπτυγμένους γεωργικά νομούς της χώρας και αποτελεί κέντρο παραγωγής βασικών προϊόντων της ελληνικής γεωργίας, μεταξύ των οποίων εξαγωγίμα είναι τα ροδάκινα, το βαμβάκι, ο καπνός, το σπαράγγι και τα προϊόντα μεταποίησης των ροδάκινων και τομάτας. Επίσης, στην Περιφέρεια απαντώνται όλοι οι κλάδοι της ζωικής παραγωγής. Η Κεντρική Μακεδονία είναι το κύριο κέντρο παραγωγής βοοτροφίας της χώρας, ενώ σχετικά μεγάλο ποσοστό καταλαμβάνουν και τα άλλα ζωικά προϊόντα.

Οι δασικές εκτάσεις καταλαμβάνουν το 26% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας. Τα δάση είναι αρκετά υποβαθμισμένα γι' αυτό η παραγωγή τους σε ξύλο είναι κατά 67% καυσόξυλο και 33% τεχνική και βιομηχανική ξυλεία.

Οι νομοί Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής αποτελούν τα κύρια κέντρα ανάπτυξης της αλιείας. Οι φυσικές συνθήκες είναι ευνοϊκές για την ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας και έχει αναπτυχθεί μικρός αριθμός ιχθυοτροφείων. Επίσης, σημαντική ανάπτυξη παρουσιάζει και η οστρακοκαλλιέργεια με εξαγωγικό προσανατολισμό. Η Κεντρική Μακεδονία αν και διαθέτει σημαντικό όγκο γλυκών υδάτων δεν έχει καταφέρει να αναπτύξει ανάλογα την σχετική αλιεία.⁶

⁵ Ανάκτηση από, <http://www.imerisia.gr/> στις 13/10/2018

⁶ ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας, <http://www.pepkm.gr>

Πίνακας 3: Αριθμός απασχολούμενων στις γεωργικές-κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις (ΕΛΣΤΑΤ 2016)

	Εκμεταλλεύσεις	Απασχολούμενοι
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	96.482	452.560
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΜΑΘΙΑΣ	12.570	60.725
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	17.735	68.098
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙΛΚΙΣ	10.046	40.255
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΣ	16.727	86.059
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΙΕΡΙΑΣ	8.833	57.227
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ	19.029	82.174
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	11.542	58.019

Πηγή: <http://www.statistics.gr/statistics/agr>(Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

II. Δευτερογενής Τομέας

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας χαρακτηρίζεται από υψηλό ποσοστό απασχόλησης στη μεταποίηση. Η Περιφέρεια συγκεντρώνει το 21,9% της βιομηχανικής απασχόλησης της χώρας, ενώ το 68% αυτού του ποσοστού είναι συγκεντρωμένο στο νομό Θεσσαλονίκης.

Η Κεντρική Μακεδονία παρουσιάζεται ως μια από τις δυναμικές περιοχές του νέου βιομηχανικού χώρου της βόρειας Ελλάδας. Το μεγαλύτερο βάρος της απασχόλησης στο μεταποιητικό τομέα της Περιφέρειας έχουν οι κλάδοι του ενδύματος - υποδήματος (26.3%), των τροφίμων (16.3%), των επίπλων (5%) και της καπνοβιομηχανίας (4,5%), οι οποίοι ξεπερνούν και το μέσο εθνικό ποσοστό στη συνολική απασχόληση. Η παραγωγή στους κλάδους αυτούς γίνεται κατά βάση σε μικρές παραγωγικές μονάδες, κυρίως στους νομούς Πέλλας, Ημαθίας, Πιερίας και Κιλκίς, όπου το ποσοστό της απασχόλησης σε ΜΜΕ στο σύνολο της βιομηχανικής απασχόλησης της Περιφέρειας κυμαίνεται μεταξύ 60% και 80%. Οι κλάδοι αυτοί είναι στις περισσότερες περιπτώσεις είναι κλάδοι εντάσεως εργασίας, ωστόσο υπάρχει μια τάση μετατροπής τους σε κλάδους έντασης κεφαλαίου, όπως υποδηλώνει το υψηλό ποσοστό επενδύσεων που πραγματοποιούνται σε αυτούς, ειδικότερα στην κλωστοϋφαντουργία και τα τρόφιμα.

Μεταποιητικές δραστηριότητες αναπτύσσονται στους νομούς της περιφέρειας με χαρακτηριστικά μεγάλης ειδίκευσης. Συγκεκριμένα, στον κλάδο των τροφίμων ειδικεύονται οι νομοί Σερρών, Χαλκιδικής, Πέλλας, Ημαθίας και Πιερίας, στην κλωστοϋφαντουργία οι νομοί Κιλκίς και Ημαθίας, στο ένδυμα - υπόδημα οι νομοί Σερρών, Κιλκίς, Πέλλας και Πιερίας, ενώ στο ξύλο και στα ποτά ο νομός Χαλκιδικής. Επίσης, στην Περιφέρεια είναι ανεπτυγμένος ο κλάδος της εξόρυξης με επίκεντρο την Κεντρική και ΒΑ Χαλκιδική. Τα γνωστά μέχρι σήμερα αποθέματα ορυκτών πόρων σε σχέση με το ρυθμό εκμετάλλευσης τους δείχνουν δυνατότητες αυξημένης μεταλλευτικής παραγωγής.

Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που κυριαρχούν στο παραγωγικό σύστημα της Περιφέρειας, όπως άλλωστε συμβαίνει και στο σύνολο της χώρας, έχουν χαμηλό επίπεδο οργάνωσης και ελλιπή διοίκηση, διαμορφώνοντας για την περιφέρεια ένα μέσο αριθμό απασχολούμενων ανά επιχείρηση ιδιαίτερα χαμηλό (6,5 απασχολούμενοι ανά μονάδα), ακόμα και σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας. Οι μικρές και μικρομεσαίες βιομηχανικές μονάδες αποτελούν το 98% του συνόλου και απορροφούν το 72% περίπου της βιομηχανικής απασχόλησης.⁷

III. Τριτογενής Τομέας

Έντονη ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν οι διεθνείς θαλάσσιες και εναέριες μεταφορές, καθώς επίσης και το εμπόριο αναδεικνύοντας την Θεσσαλονίκη σε βασική πύλη των Βαλκανίων. Στην Περιφέρεια υπάρχει ο δεύτερος σε μέγεθος αερολιμένας της χώρας. Το λιμάνι της Θεσσαλονίκης είναι το μεγαλύτερο σε χωρητικότητα στην Κεντρική Μακεδονία.

Παράλληλα με τους τομείς αυτούς, η πρωτεύουσα της Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, η οποία είναι και το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της χώρας, παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη στους τομείς των υπηρεσιών υγείας-πρόνοιας, εκπαίδευσης, έρευνας και ανάπτυξης, καθώς και των παραγωγικών υπηρεσιών.

Συγκεκριμένα, διαθέτει σημαντικά Εκπαιδευτικά και Τεχνολογικά Ιδρύματα, καθώς και Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα τα οποία, σε συνδυασμό με τις σύγχρονες υποδομές, μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη και διάδοση των νέων τεχνολογιών στην

⁷ ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας, <http://www.pepkm.gr> στις 7/11/2018

περιφερειακή οικονομία και να ενισχύσουν την παροχή σύγχρονων επιχειρηματικών υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, η Περιφέρεια κατέχει την τρίτη θέση όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή ερευνητικών ιδρυμάτων στην χώρα (13,2%).

Η Περιφέρεια αν και διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη πολύμορφης τουριστικής δραστηριότητας δεν έχει μέχρι στιγμής καταφέρει να επιτύχει κάποια τουριστική διαφοροποίηση. Αντιθέτως, κυριαρχεί ο παράκτιος μαζικός τουρισμός, με κύριες συνέπειες την εποχικότητα και την υπερεκμετάλλευση και υποβάθμιση των υφιστάμενων πόρων. Η παράκτια ζώνη της κεντρικής Μακεδονίας και κατά κύριο λόγο η Χαλκιδική και σε μικρότερο βαθμό η Πιερία, καθώς και οι ακτές της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης, είναι οι βασικοί χώροι υποδοχής αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών. Οι περιοχές αυτές συγκεντρώνουν το 85,8% των συνολικών διανυκτερεύσεων αλλοδαπών στην Περιφέρεια.

Συνοπτικά μπορούμε να πούμε πως η Κεντρική Μακεδονία έχει δείξει σημεία δυναμισμού άνω του μέσου όρου της χώρας, σε ότι αφορά το ΑΕΠ, την απασχόληση, τις εξαγωγές. Ωστόσο τα στοιχεία αυτά θεωρούνται ασταθή, καθώς στηρίζονται σε ένα βιομηχανικό σύστημα όπου κυριαρχούν παραδοσιακοί κλάδοι, τυποποιημένα προϊόντα και ανειδίκευτη εργασία. (ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας).

2.2 Νομός Θεσσαλονίκης

Ο πιο γνωστός νομός της Περιφέρειας της Κεντρικής Μακεδονίας, είναι αυτός της Θεσσαλονίκης. Η Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης είναι μία από τις επτά περιφερειακές ενότητες της Π.Κ.Μ. (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας). Η Θεσσαλονίκη ως συμπρωτεύουσα κατέχει εξέχουσα θέση μεταξύ των υπόλοιπων πόλεων, με το μεγαλύτερο μετά την Αθήνα, πληθυσμό και την πλούσια ιστορική και πολιτιστική παράδοση.

Εικόνα 2: (www.shlideshare.gr)

Ο συνολικός πληθυσμός του νομού της Θεσσαλονίκης είναι 1.104.460 κατοίκους. Η συνολική έκταση είναι 3.682,7 στρέμματα με το 64,46% αυτής να είναι πεδινή, το 28,74% ημιορεινή και το 6,80% να είναι ορεινή.

Τα πιο σημαντικά προϊόντα, που παράγονται εντός των ορίων του, είναι το γάλα, το σιτάρι, το ρύζι, οι ντομάτες και το βαμβάκι, το οποίο κατέχει το ένα πέμπτο της συνολικής παραγωγής της χώρας. Επιπλέον, στον τομέα της βιολογικής γεωργίας, τα κυριότερα προϊόντα, που παράγονται είναι τα κηπευτικά, η μηδική, το ελαιόλαδο, το ρύζι, τα δημητριακά, το αμπέλι που προορίζεται για κρασί και το σιτάρι.⁸

Όσον αφορά τον οικονομικό τομέα, το μέγεθος του εργατικού δυναμικού σε σύνολο ανέρχεται στους 416.342 ανθρώπους, με συμμετοχή στην οικονομική δραστηριότητα του Νομού επί του συνολικού Α.Ε.Π. στο 11,7%. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε, πως

⁸ Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. (2009).

μεγαλύτερη συμμετοχή υπάρχει στον τριτογενή τομέα παραγωγής και η ποιο χαμηλή στον πρωτογενή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΈΡΕΥΝΑΣ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, θεωρήθηκε αναγκαίο να γίνει μια μικρή παρουσίαση της ευρύτερης περιοχής και συνοψίζοντας πραγματοποιείτε μία μικρή αναφορά στο τόπο που έχει διεξαχθεί η έρευνα.

Το δεύτερο στάδιο της μελέτης, ήταν η δημιουργία ερωτηματολογίου. Η παρούσα έρευνα υλοποιήθηκε έχοντας ως ερευνητικό εργαλείο τη μέθοδο του ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο, λειτουργώντας σαν ένα μέσο συλλογής ερευνητικών δεδομένων, στοχεύει στη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με συμπεριφορές και γεγονότα τα οποία λαμβάνουν χώρα στο άμεσο περιβάλλον των συμμετεχόντων (Cohen et al., 2000). Οι ερωτήσεις που υιοθετήθηκαν προσαρμόστηκαν πλήρως στην καταλληλότητα και σωστή κατανόηση τους. Οι ερωτήσεις είναι τόσο ανοιχτές όσο και κλειστές. Το ερωτηματολόγιο αυτό αφορούσε όλο το φάσμα καταναλωτικών δαπανών από δεκαοκτώ (18) και άνω. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα αυτή ξεκινούν από μορφωτικό επίπεδο, δημοτικού μέχρι και κατέχοντες διδακτορικού διπλώματος. Η οικονομική τους κατάσταση ποικίλει. Η διαφοροποίηση τους έγκειται στην οικογενειακή τους κατάσταση καθώς και στο αν εργάζονται. Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια είναι εκατόν έξι (106) όπου οι ερωτώμενοι ήταν όλοι κάτοικοι του Νικομηδινού που υπάγεται στον Δήμο Βόλβης, που εντάσσεται στην διοικητική ενότητα Ν. Θεσσαλονίκης. Συνολικά το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τριάντα εννέα (39) ερωτήσεις, εκ των οποίων οι οκτώ (8) πρώτες αφορούσαν κλειστού τύπου ερωτήσεις, ενώ οι υπόλοιπες τριάντα ένα (31) αντλούν πληροφορίες για τον καταναλωτή-αγοραστή που συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε μέσω διαδικτύου, με βοήθεια των εγγράφων Google Docs του δημοφιλούς φυλλομετρητή Google. Τέλος η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2018 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου.

Οι δυσκολίες που συναντήθηκαν στη συλλογή των πληροφοριών, ήταν η περιορισμένη δυνατότητα για την ανάπτυξη αμεσότητας μεταξύ της ερευνήτριας και του ερωτούμενου. Καθώς η άντληση πολλών πληροφοριών, διότι το κοινό στο οποίο απευθύνθηκαν ήταν μεγάλης ηλικίας με αποτέλεσμα να χρειαστεί η επεξήγηση και η ανάγνωση των ερωτήσεων.

Εντούτοις, λαμβάνοντας υπόψη τα μειονεκτήματα και τις δυσκολίες που συνόδευσαν τον τρόπο συλλογής των πληροφοριών έγινε προσπάθεια καταρχάς εντοπισμού, κατόπιν αντιμετώπισης και εντέλει εξέλιξη τους.

3.1 Η Περιοχή Μελέτης

Ανάλυση Έρευνας Νικομηδινό Θεσσαλονίκης
--

3.1.1 Γενικά Χαρακτηριστικά

Το χωρίο Νικομηδινό ανήκει στον Δήμο Βόλβης όπου υπάγεται στον Νομό Θεσσαλονίκης. Ο Δήμος Βόλβης είναι δήμος της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, ο οποίος συστάθηκε με το Ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης) από την συνένωση των Δήμων Άγιου Γεώργιου, Απολλωνίας, Αρέθουσας, Εγνατίας, Μαδύτου και Ρεντίνας. Βρίσκεται στα Ανατολικά Όρια του Νομού Θεσσαλονίκης και έδρα του είναι ο Σταυρός.⁹

Μελετώντας τα στατιστικά στοιχεία της ΕΣΥΕ προκύπτει ότι πρόκειται για έναν αγροτικό δήμο. Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με τον Δήμο Βόλβης αναφέρεται ότι ο πληθυσμός του φτάνει (πηγή ΕΣΥΕ) 23.370 κατοίκους (11.760 άνδρες και 11.610 γυναίκες), αριθμός που αντιστοιχεί στο 2,12% του συνολικού πληθυσμού του Νομού. Αντίστοιχα σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ο πληθυσμός ανέρχονταν σε 26.079 κατοίκους, αριθμός που αντιστοιχεί στο 2,47% του συνολικού πληθυσμού του Νομού. Ποιο συγκεκριμένα θα αναφερθούμε στην εξέλιξη του πληθυσμού για την Δημοτική Ενότητα Απολλωνίας. (Στρατηγική Ανάπτυξη – Δήμου Βόλβης).

⁹ (<http://www.dimosvolvis.gr/> στις 30/11/2018)

Πίνακας 5 Δημοτικά Διαμερίσματα Απολλωνίας

ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ				
ΔΗΜΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	1981	1991	2001
ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ	ΝΕΑΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ	1.572	1.713	2.014
	ΜΕΛΙΣΣΟΥΡΓΟΥ	491	473	477
	ΝΙΚΟΜΗΔΙΝΟΥ	564	643	561
	ΠΕΡΙΣΤΕΡΩΝΑΣ	386	613	454
	ΣΤΙΒΟΥ	587	628	631
	ΣΥΝΟΛΟ		3.600	4.070

Πηγή: (Στρατηγική Ανάπτυξη – Δήμου Βόλβης).

Ο δήμος Βόλβης αποτελείται από 6 δήμους. Στις περιοχές της λίμνης Βόλβης, ο πρωτογενής τομέας αποτελεί την κύρια οικονομική δραστηριότητα του πληθυσμού. Η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα ξεπερνά το 80% στους περισσότερους οικισμούς της περιοχής. Οι κάτοικοι εξακολουθούν να ασχολούνται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία στη λίμνη. Οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις είναι μεγαλύτερες στις Δ.Ε. Απολλωνίας και Προφήτη και μικρότερες στις Δ.Ε. Μαδύτου και Αρέθουσας.¹⁰ Οι κύριες ασχολίες των κατοίκων του Δήμου Βόλβης είναι η γεωργία, η αλιεία, η κτηνοτροφία, η υλοτομία και ο τουρισμός. Σημαντικά αγροτικά προϊόντα είναι τα ροδάκινα, τα αμύγδαλα, τα ελαιόδεντρα, καθώς και τα φασολάκια χλωρά, τα κουνουπίδια, και η μηδική, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ του 2007.

Η μεταποίηση στην περιοχή περιορίζεται σε ορισμένους μόνο κλάδους, είναι οικογενειακής μορφής με μικρές μονάδες, με μέση απασχόληση 1 έως 3 άτομα ανά επιχείρηση και καλύπτει κυρίως βασικές ανάγκες των κατοίκων. Ο κλάδος των κατασκευών είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος (υλικά οικοδομών, χωματουργικές εργασίες, εργολαβικά γραφεία) και σχετίζεται άμεσα με την τουριστική δραστηριότητα. Απασχολεί το 16,5% του ενεργού πληθυσμού. Επίσης, παρουσιάζεται αλληλεξάρτηση μεταξύ της υλοτομικής δραστηριότητας και των τοπικών επιχειρήσεων ξύλου και επίπλου.

Η απασχόληση στον τριτογενή τομέα είναι συχνή κυρίως στα κεφαλοχώρια της περιοχής, δηλαδή τη Νέα Απολλωνία, τον Προφήτη και τη Νέα Μάδυτο, όπου παρέχονται υπηρεσίες που εξυπηρετούν και τις γύρω περιοχές με εμπορικά καταστήματα, φαρμακεία

¹⁰ Ζαχαρούλα Τουράλη, Πολιτιστικός Άτλας, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Αθήνα 2000

κ.α. Για τους λόγους αυτούς, διογκώθηκε εξαιρετικά ο τριτογενής τομέας με πλήθος επιχειρήσεων (εστιατόρια, κέντρα διασκέδασης, λιανικό εμπόριο κλπ) που δημιουργήθηκαν λόγω της τουριστικής κίνησης. Κύριο χαρακτηριστικό των επιχειρήσεων αυτών, είναι το μικρό τους μέγεθος που υποδηλώνει τον οικογενειακό χαρακτήρα με μέση απασχόληση ανά επιχείρηση τα 1,3 άτομα, ενώ οι κυριότερες δραστηριότητες αφορούν στον κλάδο των εστιατορίων και συναφών επιχειρήσεων (33,4% του συνόλου), το εμπόριο τροφίμων (17,9%) και των «άλλων καταναλωτικών αγαθών» (13,8%). Ωστόσο, και άλλες δραστηριότητες που δεν κατατάσσονται στον τουριστικό τομέα λειτουργούν στην περιοχή ακριβώς λόγω της ύπαρξης του τουρισμού (τράπεζες, φαρμακεία, μεσιτικά γραφεία). Παράλληλα, γίνονται και προσπάθειες τουριστικής αξιοποίησης της περιοχής. Οι θεραπευτικές ιδιότητες των Λουτρών Βόλβης ελκύουν σημαντικό όγκο ιαματικού τουρισμού. Στην περιοχή λειτουργεί πρότυπη μονάδα εξυπηρέτησης 2.500 ατόμων και ξενοδοχειακές μονάδες μεγάλης δυναμικότητας. Το Ναυταθλητικό Κέντρο Βόλβης δραστηριοποιείται για την ανάπτυξη του υδάτινου αθλητισμού με υγρό στίβο κωπηλασίας 18 χλμ. στα Λουτρά Βόλβης και εξέδρες ιστιοπλοΐας, ιστιοσανίδας και κανόε καγιάκ στη Νέα Μάδυτο και τη Μικρή Βόλβη, στην οποία λειτουργούν και τουριστικά καταστήματα.¹¹

3.1.2 Κοινωνικά – Ιστορικά Χαρακτηριστικά

Το Νικομηδινό είναι ένα από τα χωριά του δήμου Βόλβης που ανήκει στην περιφερειακή ενότητα Θεσσαλονίκης της Κεντρικής Μακεδονίας. Βρίσκεται 39 χιλιόμετρα ανατολικά της πόλης της Θεσσαλονίκης.

Η παλιά ονομασία ήταν Βορένος. Το 1914 και αργότερα το 1922 στους ντόπιους κατοίκους, προστέθηκαν πρόσφυγες από την Μικρά Ασία οι οποίοι προέρχονταν από την Νικομήδεια, έτσι και το χωριό ονομάστηκε Νικομηδινό το 1929. Το 1821 το χωριό συμμετείχε στην επανάσταση και καταστράφηκε από

¹¹ <http://www.dimosvolvis.gr/> στις 1/12/2018)

τους Τούρκους. Αξιόλογος αγωνιστής το 1821 από το Βορένι ήταν ο Παναγιώτης Κυριακού. Τον καιρό της Τουρκοκρατίας το χωριό ήταν μεγάλο σε έκταση και είχε πολλούς κατοίκους.

Σήμερα στο κέντρο του χωριού υπάρχει το κτήριο της Κοινότητας. Το κτήριο αυτό λειτουργεί ως το τοπικό ιατρείο «Νικομηδινού» καθώς υπάρχει και δανειστική βιβλιοθήκη που δημιούργησε ο Πολιτιστικός Σύλλογος Νικομηδινού. Επίσης χρησιμοποιήθηκε παλαιότερα ως γραφείο της πρώην αθλητικής ομάδα Αστραπή Νικομηδινού. Επιπρόσθετα φυλάσσονται ακόμη τα αρχεία της πρώην αθλητικής ομάδας. Επίσης προστατεύονται πολλά ευρήματα από τις αρχαιολογικές ανασκαφές στον Άγιο Δημήτριο. Δίπλα ακριβώς στο κτήριο της κοινότητας, σε διαφορετικό οικόπεδο χωρίς περιφραγή, υπάρχει παλιός αλευρόμυλος.

Επίσης, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011 ο πληθυσμός του χωριού υπολογίζεται στους 519 κατοίκους (ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Το κλίμα της περιοχής είναι ποιο εύκρατο και μεσογειακό. Ο χειμώνας είναι ήπιος με αρκετή υγρασία και αέρα κατά την χειμερινή περίοδο, χωρίς εκτεταμένους παγετώνες και ελάχιστες χιονοπτώσεις.

3.1.3 Τομείς Παραγωγής Νικομηδινού

I. Πρωτογενής Τομέας

Ο Πρωτογενής Τομέας περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που παράγουν αγαθά σε φυσική κατάσταση, δηλαδή χωρίς να έχουν υποστεί καμιά επεξεργασία. Βασική απασχόληση των περισσότερων κατοίκων του χωριού είναι ο πρωτογενής τομέας. Ο πρωτογενής τομέας έχει ιδιαίτερη σημασία για την οικονομία της περιοχής, αφού αποτελεί την κύρια πηγή εισοδήματος των κατοίκων της. Περιλαμβάνει την κτηνοτροφία, τη γεωργία, την μελισσοκομία καθώς και την αμπελουργία. Πρέπει να σημειωθεί πως η ανάπτυξη του τομέα είναι περιορισμένη λόγω των χαρακτηριστικών δυσκολιών της περιοχής.

- ❖ Το μικρό μέγεθος των καλλιεργειών,
- ❖ Η έλλειψη γεωργικής εκπαίδευσης των απασχολουμένων με την γεωργία,
- ❖ Η έλλειψη εργατικών χεριών λόγω της μείωσης του πληθυσμού,
- ❖ Η περιορισμένη αγορά.

Οι απασχολούμενοι στη γεωργία είναι στο σύνολο τους χωρίς γεωργική εκπαίδευση και απασχολούνται σε αυτήν μόνο με την πείρα και την εμπειρία που απέκτησαν ή κληρονόμησαν από τους προκάτοχους τους, που συνήθως είναι οι γονείς τους. Αντίθετα, μηδαμινές είναι οι εκμεταλλεύσεις των οποίων ο κάτοχος διαθέτει στοιχειώδη γεωργική εκπαίδευση.

Κτηνοτροφία

Η κτηνοτροφία αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της γεωργικής σύνθεσης της περιοχής κυρίως με την παραγωγή αιγοπροβάτων και σε πολύ μικρό βαθμό την εκτροφή βοοειδών. Η ελεύθερη βόσκηση από τα αιγοπρόβατα γίνονται σε εκτάσεις που καλύπτονται από την σκληρόφυλλη – μακκία βλάστηση, στις παραλίμιες εκτάσεις καθώς και στους αγρούς. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε πως πλέον είναι λίγες οι κτηνοτροφικές και γεωργικές εκμεταλλεύσεις στο χωριό, γεγονός που οφείλεται κυρίως στη γήρανση των παλιών κτηνοτρόφων αλλά και στην συνταξιοδότηση τους.

Πίνακας 6 Νικομηδινό 2018

ΧΩΡΙΟ	ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ	ΒΟΟΕΙΔΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΟΝΑΔΩΝ
ΝΙΚΟΜΗΔΙΝΟ 2018	550	350	6

Πηγή: Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα, απογραφή 2018.

Πάρα το γεγονός που παρατηρείται μείωση των γεωργικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων και γενικώς των ατόμων που δραστηριοποιούνται στον πρωτογενή τομέα, εντούτοις όσοι παρέμειναν στράφηκαν σε εντατικές μορφές εκμεταλλεύσεων. Σε μικρότερο ποσοστό βέβαια στους κτηνοτρόφους, οι οποίοι κατέφυγαν σε βελτιωμένες μεθόδους εκτροφής και σταβλισμού εισαγωγή βελτιωμένων ζώων, σταβλισμός ζώων με την εφαρμογή Σχεδίων Βελτίωσης.

Εδώ πρέπει να πούμε πως οι μείωση αγροτικών δραστηριοτήτων έχει συνδυαστεί με τη στροφή προς τον τριτογενή τομέα παραγωγής. (Στρατηγικός Σχεδιασμός 2011 – 2014)

Γεωργία

Ένα από τα χαρακτηριστικά των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της χώρας μας είναι η πολυκαλλιέργεια, δηλαδή η ταυτόχρονη ύπαρξη πολλών κλάδων παραγωγής μέσα στην

εκμετάλλευση, π.χ. δένδροκομία, κτηνοτροφικά φυτά, αγελαδοτροφία κ.τ.λ. Εκμεταλλεύσεις με ένα μόνο κλάδο έχουμε σε ορισμένους τομείς, όπως στην πτηνοτροφία, χοιροτροφία, ανθοκομία και λοιπές επιχειρηματικής μορφής επιχειρήσεις.

Η έκταση σε στρέμματα της γεωργικής εκμετάλλευσης, σε σύγκριση με άλλες περιοχές είναι πολύ μικρή. Η μέση έκταση σήμερα πλησιάζει τα 40 στρέμματα γεωργικής γης, αλλά κυμαίνεται σε πολύ μεγάλα όρια. Υπάρχουν εκμεταλλεύσεις με 10 ή λιγότερα στρέμματα, υπάρχουν όμως και με 200 ή 300 στρέμματα. Πάντως στο μεγαλύτερο ποσοστό τους είναι κάτω των 60 στρεμμάτων. Κατά κύριο λόγο η περιοχή του Νικομηδινού είναι μια αγροτική περιοχή. Αρκετά είναι τα στρέμματα στην κοινότητα που βρίσκονται σε αγρανάπαυση ή είναι επιδοτούμενα λόγω της αστικοποίησης των τελευταίων χρόνων αλλά και λόγω καλών επιδοτήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπάρχουν όμως και τα καλλιεργούμενα εδάφη στην περιοχή, τα οποία είναι πηγή εισοδήματος για τους χωριανούς και τα οποία προετοιμάζονται κατάλληλα με προσωπική τους εργασία και βοήθεια από τα αγροτικά μηχανήματα που κατέχουν.

Πιο συγκεκριμένα για το Νικομηδινό υπάρχουν 40 τρακτέρ τα οποία είναι στη κατοχή των αγροτών, 15 ψεκαστικά μηχανήματα, 20 σπαρτικές μηχανές και 20 άροτρα που βοηθούν στην παραγωγή της σοδιάς. Για τα υπόλοιπα μηχανήματα που είναι απαραίτητα για την συγκομιδή της καλλιέργειας οι αγρότες νοικιάζουν τις μηχανές διότι δεν τους συμφέρει οικονομικά η αγορά τους. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε πως στο Νικομηδινό όπως δε και στην υπόλοιπη Περιφέρεια, επιλέγονται κυρίως καλλιέργειες που επιδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση όπως για παράδειγμα το σιτάρι. Πρέπει επίσης να τονίσουμε πως υπάρχει μικρό ενδιαφέρον για την αλλαγή καλλιεργειών που θα ήταν πιο αποδοτικές και καινοτόμες. Η τάση που επικρατεί γενικά είναι η συνέχιση των επιδοτούμενων καλλιεργειών και σε ορισμένες περιπτώσεις η εγκατάλειψη της αγροτιάς και η ενασχόληση με άλλου είδους δραστηριότητες.

Συγκεκριμένα από τους γεωργούς του χωριού επιλέγουν να καλλιεργούν κυρίως.:

- ❖ το καλαμπόκι,
- ❖ το σκληρό σιτάρι/το μαλακό,
- ❖ τη βρώμη,
- ❖ το κριθάρι,
- ❖ το τριφύλλι,
- ❖ το σουσάμι
- ❖ τα αμπέλια.

Κάνοντας μια αναδρομή στην ιστορία των καλλιεργειών του χωριού η βασική καλλιέργεια των περισσότερων γεωργών ήταν ο καπνός, πλέον δεν υπάρχει ούτε μια οικογένεια που να καλλιεργεί καπνό στο χωριό, ενώ ελάχιστες είναι εκείνες οι οικογένειες που κατέχουν ακόμη άδεια καλλιέργειας καπνών. Ο καπνός, υπήρξε διαχρονικά το παραδοσιακό και σημαντικής σημασίας προϊόν για την Ελληνική Γεωργία, κάτι που με τα χρόνια εξασθένησε και σχεδόν χάθηκε. Στην σημερινή εποχή οι αγρότες έχουν στραφεί σε άλλες καλλιέργειες με βάση τις ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας. Η δημιουργία θερμοκηπίων και οι δυναμικές καλλιέργειες που έχουν σαν στόχο τον αυτοματισμό και την εκμηχάνιση καλλιεργητικών μονάδων είναι κάποιες από τις νέες επιλογές των καινούριων αγροτών και γεωπόνων.

Ένα ακόμη κομμάτι του πρωτογενή τομέα που ανθεί στη περιοχή είναι η μελισσοκομία και η εκτροφή πουλερικών ελευθέρως βοσκής. Πιο συγκεκριμένα στο Νικομηδινό υπάρχει μια οικογενειακή επιχείρηση που παράγει και πουλάει διάφορα είδη μελιού τα οποία παράγονται από μελίτσια που βρίσκονται στο χωριό. Μια ολόκληρη οικογένεια ασχολείται και ζει από την παραγωγή του μελιού, έχει χαμηλό κόστος παραγωγής και αρκετά κέρδη καθώς η τιμή του αναδιαμορφώνεται ανάλογα με τις απαιτήσεις των καταναλωτών. Αυτό συμβαίνει διότι οι μέλισσες παράγουν μόνες τους το προϊόν και το μόνο κόστος για τον παραγωγό είναι η φροντίδα τους σε ότι έχει να κάνει με το μέρος που βρίσκονται τα μελίτσια και την τροφή για τους δύσκολους χειμερινούς μήνες. Τα απαραίτητα εργαλεία για ένα μελισσοκόμο είναι η μάσκα, το ξέστρο, το καπνιστήρι, ο

μελιτοεξαγωγέας και το δοχείο μελιού (ανοξειδωτο βαρέλι που συγκεντρώνεται το μέλι) τα οποία έχουν μικρό κόστος σε σχέση με την παραγωγή που αποκομίζουν. Από εκεί και πέρα οι μέλισσες αναλαμβάνουν και εξασφαλίζουν τα έσοδα, φτιάχνοντας με μοναδικό τρόπο το πολύτιμο μέλι. Η φροντίδα του μελισσοκόμου όμως πρέπει να είναι συνεχής, να ελέγχει, να φροντίζει το μελίσι και να το μετακινεί σε περιοχές με βλάστηση και ανθοφορία.

Όσον αφορά την εκτροφή των πουλερικών ελευθέρως βοσκής είναι και αυτή μία οικογενειακή επιχείρηση που εδρεύει στο Νικομηδινό. Τα αυγά ελευθέρως βοσκής καθώς και η εκτροφή πουλερικών είναι προϊόντα τα οποία έχουν μεγάλη ζήτηση ειδικά από άτομα που μένουν στις αστικές περιοχές. Αυτό συμβαίνει διότι η πόλη δεν μπορεί να παρέχει τα απαραίτητα για να αναπτυχθούν υγιή πουλερικά και στη συνέχεια αυγά τα οποία θα έχουν όλες τις βιταμίνες και τις θρεπτικές ουσίες που παρέχουν τα βιολογικά ελευθέρως βοσκής. Η παραγωγή κοτόπουλων βιολογικής εκτροφής, ως διαδικασία είναι απλή και παράλληλα είναι μια οικονομική επένδυση. Τα μόνα σημεία που πρέπει να προσέξει ο κάθε πτηνοτρόφος είναι η τροφή και το περιβάλλον των πτηνών για να υπάρξει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Είναι μια επιχείρηση που δίνει εισόδημα χωρίς πολύ κόπο. Επιπλέον η ενασχόληση με τα πτηνά όπως και με τα υπόλοιπα ζώα είναι ξεκάθαρο εξ αρχής πως απαιτεί την πλήρη απασχόληση των εργαζομένων καθώς έχει συνεχείς απαιτήσεις στο κομμάτι της φροντίδας τους. Παρατηρούμε και στις δύο περιπτώσεις, καθώς και στην περίπτωση της γεωργίας πως ο πρωτογενής τομέας έχει μεγάλο πλούτο και παρέχει εισόδημα στα άτομα που ασχολούνται και παράγουν κάποιο κομμάτι του.

II. Δευτερογενής Τομέας

Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής περιλαμβάνει τις δραστηριότητες επεξεργασίας και μεταποίησης των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα. Επιπλέον περιλαμβάνει και την μεταποίηση των πρώτων υλών για την κατασκευή έργων. Το κομμάτι αυτό έχει μικρό εύρος ενασχόλησης στο Νικομηδινό, καθώς υπάρχουν μόνο δύο (2) επιχειρήσεις που ασχολούνται με την εργολαβία καθώς και με την επεξεργασία του σιδήρου για κάθε είδους χρήση. Επιπρόσθετα στην περιοχή του Νικομηδινού η μόνη μεταποίηση προϊόντων από τον πρωτογενή τομέα στο δευτερογενή είναι η δημιουργία τσίπουρου και κρασιού από τα αμπέλια των τοπικών παραγωγών. Η μεταποίηση αυτή γίνεται στους 5

ειδικά διαμορφωμένους χώρους που βρίσκονται εντός του χωριού και περιέχουν τα λεγόμενα καζάνια. Οι χώροι αυτοί είναι ιδιοκτησία των παραγωγών του Νικομηδινού.

Από την άλλη πλευρά οι υπόλοιπες καλλιέργειες καθώς και οι εκτροφή των ζώων δεν έχουν την δυνατότητα της μεταποίησης σε προϊόντα διότι δεν υπάρχουν τα κατάλληλα μέσα και εγκαταστάσεις εντός του χωριού. Γι αυτό τον λόγο κάποιοι από τους παραγωγούς έχουν πάρει τον ρόλο του προμηθευτή συνάπτοντας συνεργασίες με εργοστάσια και επιχειρήσεις που εδρεύουν στην γύρω περιοχή, με αποτέλεσμα οι παραγωγοί να πουλάνε το παραγόμενο προϊόν για μεταποίηση, όπως για παράδειγμα η πώληση του γάλακτος για δημιουργία τυριού.

Συμπεραίνοντας παρατηρούμε πως ο πρωτογενής τομέας λειτουργεί ανοδικά, σε αντίθεση με τον δευτερογενή που δεν υπάρχει μεγάλη εξέλιξη εντός του χωριού και οι παραγωγοί και κτηνοτρόφοι αναγκάζονται να δίνουν την παραγωγή τους σε τρίτους για να γίνει η μεταποίηση και επεξεργασία της παραγωγής τους. Υπάρχει δηλαδή, ένα κενό εξέλιξης στους τομείς παραγωγής διότι ενώ υπάρχει η γεωργία, η οποία από τα στοιχεία φαίνεται πως αναπτύσσεται, δεν έχουν προβλέψει την συνέχεια στον δευτερογενή τομέα. Με αποτέλεσμα να χάνεται η ευκαιρία να ενασχοληθούν οι ντόπιοι σε αυτό το τομέα και να δημιουργήσουν προϊόντα τα οποία θα έχουν καλλιεργηθεί και μεταποιηθεί από τον τόπο τους.

III. Τριτογενής Τομέας

Η παροχή υπηρεσιών είναι οικονομικός όρος που αναφέρεται στον χαρακτήρα του αγαθού που παρέχεται από επιχειρήσεις τριτογενούς παραγωγής, δηλαδή από επιχειρήσεις που δεν προσφέρουν κάποιο υλικό προϊόν, πρωτογενές ή μεταποιημένο π.χ. αγροτικό, βιοτεχνικό ή βιομηχανικό προϊόν, αλλά παρέχουν στους πελάτες τους υπηρεσίες. Τέτοιες υπηρεσίες ενδεικτικά είναι οι παρεχόμενες από ελεύθερους επαγγελματίες. Συγκεκριμένα στο Νικομηδινό υπάρχουν 2 καφενεία, 1 μίνι μάρκετ και ένα βουλκανιζατέρ. Τα καφενεία είναι τα σημεία συνάντησης των νέων και των ηλικιωμένων του χωριού καθώς είναι η μόνη πηγή διασκέδασης για εκείνους. Ενώ το μίνι μάρκετ είναι μια οικογενειακή επιχείρηση που απασχολείτε από τα μέλη της οικογένειας και παρέχει κάποια βασικά αγαθά ανάλογα με τις ανάγκες των καταναλωτών του χωριού. Είναι μια λύση στην καθημερινή ανάγκη για ψωμί, γαλακτοκομικά και άλλα αναγκαία προϊόντα. Για τις μεγαλύτερες ανάγκες τους οι χωριανοί απευθύνονται σε

μεγαλύτερα καταστήματα τροφίμων που βρίσκεται σε διπλανά χωριά, τα οποία έχουν και μεγαλύτερη ποικιλία σε αγαθά. Επίσης, το βουλκανιζατέρ παρέχει κάποιες βασικές υπηρεσίες συντήρησης των αυτοκινήτων αφού είναι το μόνο κατάστημα στο οποίο μπορούν οι χωρικοί να αντιμετωπίσουν έκτατες βλάβες καθώς και αλλαγή των τροχών που είναι η αρχική ασχολία της επιχείρησης. Ακόμη, ως υπηρεσία που παρέχεται στο Νικομηδινό είναι και ο αγροτικός γιατρός, τον οποίο παρέχει το κράτος στους χωριανούς μια φορά την εβδομάδα για την κάλυψη των αναγκών τους σε συνταγογραφούμενα φάρμακα και κάποια απλή εξέταση καθώς δεν υπάρχουν τα απαραίτητα μέσα για κάτι παραπάνω.

3.1.4 Συμπέρασμα

Όπως προέκυψε με την πάροδο του χρόνου, μπορούμε εύκολα να διαπιστώσουμε την μετάβαση από μια οικονομία αυτάρκειας και αυτοκατανάλωσης, στην εξάρτηση και την αγορά. Από τα παλιότερα χρόνια οι οικονομικές δραστηριότητες των κατοίκων της περιοχής ήταν εμφανώς προσανατολισμένες προς τον πρωτογενή τομέας και οι πόροι για την επιβίωση τους προέρχονταν από την αποδοτικότητα των χωραφιών τους, των βοσκοτόπων και των δένδρων. Μέχρι και σήμερα στην περιοχή του Νικομηδινού ο πρωτογενής τομέας εξακολουθεί να απασχολεί το μεγαλύτερο αριθμό σε απασχολούμενους σε σύγκριση με τους άλλους τομείς. Η φυτική παραγωγή για να είναι ανταγωνιστική και κερδοφόρα, έχει συγκεντρωθεί στο γόνιμο τμήμα της γης επισπεύδοντας την εγκατάλειψη της καλλιέργειας των ημιορεινών εκτάσεων, δηλαδή των λιγότερων αποδοτικών περιοχών. Στην πεδινή έκταση χρησιμοποιούνται μεγάλα μηχανήματα, τα χωράφια δέχονται λίπανση και νερό με στόχο την αύξηση της αποδοτικότητας τους, ενώ όπου η άρδευση είναι επαρκής εγκαθίστανται θερμοκηπιακές εγκαταστάσεις.

Από την άλλη πλευρά η βόσκηση είναι ξέχωρη από τις άλλες δραστηριότητες όσον αφορά τον χώρο, περιορίζεται δηλαδή στους βοσκοτόπους. Τα κοπάδια των λιγιστών κτηνοτρόφων, συναθροίζονται στην εναπομένουσα άγρια βλάστηση των βοσκοτόπων όπου το επιτρέπουν οι δρόμοι και τα οικοδομήματα. Όσον αφορά τους άλλους τομείς παραγωγής φαίνεται πως δεν υπάρχει ανάπτυξη. Η οικονομική κατάσταση των κατοίκων είναι δύσκολη. Οι καταναλωτές όχι μόνο πληρούν υψηλότερες τιμές αλλά έχουν και μικρότερα εισοδήματα. Τα άτομα προγραμματίζουν περισσότερο τις δαπάνες, ιεραρχούν τις ανάγκες και περιορίζουν τις παρορμητικές αγορές με αποτέλεσμα οι αγοραστικοί τους

δύναμη να είναι μικρότερη. Πολλοί κάτοικοι διαφεύγουν στις μεγαλουπόλεις ψάχνοντας οικονομικότερες τιμές στα προϊόντα (τρόφιμα, απορρυπαντικά κ.τ.λ.), καθώς το τοπικό κατάστημα εξαιτίας της μονοπωλιακής μορφής του δεν έχει την δυνατότητα να ανταγωνιστεί τις τιμές των μεγαλύτερων καταστημάτων. Με συνέπεια να μην ενισχύεται το μοναδικό τοπικό mini market του χωριού και με μια μακροχρόνια πρόβλεψη να αναγκαστεί να κλείσει. Εν κατακλείδι, αιτία για την εκδήλωση αυτών των αλλαγών μπορεί να θεωρηθεί το πέρασμα από την φτώχεια που ταλανίζει εδώ και πολύ καιρό τους περισσότερους Έλληνες.

3.2 Ανάλυση και Επεξεργασία Ερωτηματολογίου

Καταγραφή Αποτελεσμάτων Ερωτηματολογίων

Δημογραφικά Στοιχεία Δείγματος

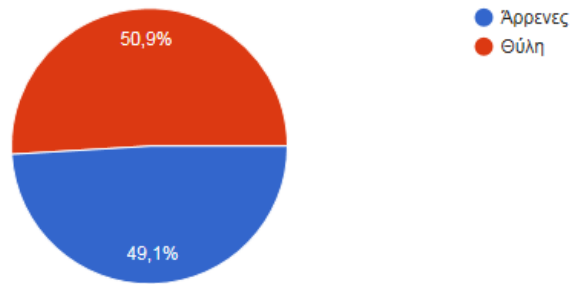
Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία όσων συμμετείχαν στην έρευνα.

Πίνακας 7

Κατηγορία	N	Ποσοστό %
1. Φύλο		
Γυναίκες	54	100,00
Άνδρες	52	
2. Ηλικίες Παιδιών		
Ανήλικα	23	21,70
18-25	38	35,80
25-30	12	11,30
30 και πλέον	22	20,80
Κανένα	11	21,70

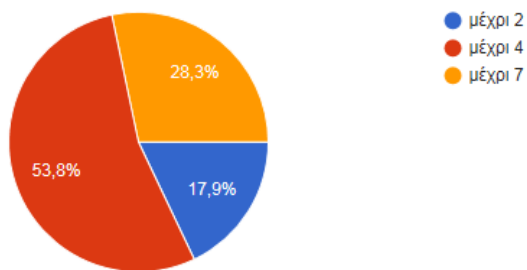
3. Αριθμός Παιδιών		
Ένα (1)	10	9,40
Δύο (2)	52	49,10
Τρία (3)	33	31,10
Κανένα	11	10,40
4. Αριθμός Μελών Νοικοκυριού		
Μέχρι 2	19	17,90
Μέχρι 4	57	53,80
Μέχρι 7	30	28,30
5. Απασχολούμενα Μέλη		
Ένα (1)	34	32,10
Δύο (2)	41	38,70
Τρία (3)	18	17,00
Περισσότερα από τρία	13	12,30
6. Βαθμίδα Εκπαίδευσης		
Δημοτικό	17	16,00
Γυμνάσιο	24	22,60
Λύκειο	36	34,00
Πανεπιστήμιο/ΤΕΙ	16	15,10
Μεταπτυχιακό	2	1,90
Άλλο	11	10,40

Διάγραμμα 1: Φύλο

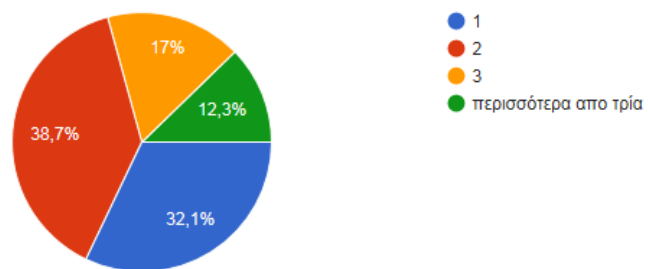
Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Διάγραμμα 2: Αριθμός Μελών

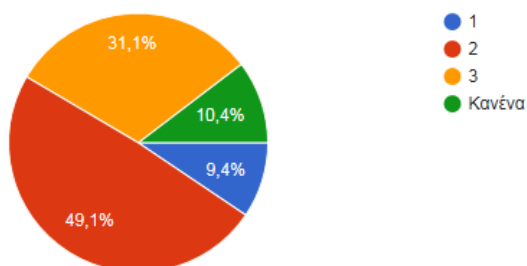
Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Διάγραμμα 3: Απασχολούμενα Μέλη

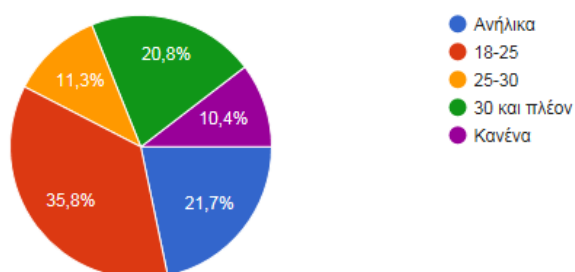
Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Διάγραμμα 4: Αριθμός Παιδιών

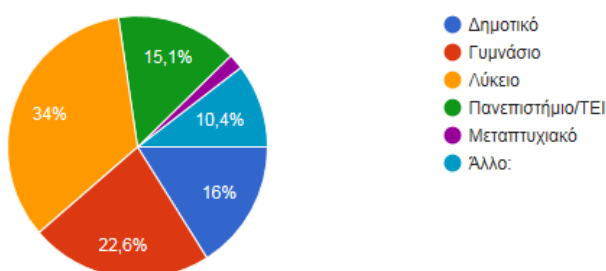
Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Διάγραμμα 5: Ηλικίες Παιδιών

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Διάγραμμα 6: Βαθμίδα Εκπαίδευσης

Όπως προκύπτει και από τον πίνακα 7, δεν υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις στην αναλογία αντρών και γυναικών. Με μικρή διαφορά, πρωταρχική θέση έχει το ποσοστό συμμετοχής που προέρχεται από το γυναικείο φύλο. Ο αριθμός των μελών των νοικοκυριών φαίνεται να περιορίζεται με μεγάλη πλειοψηφία στα 4 μέλη με ποσοστό 53,8%, έπειτα ακολουθούν τα νοικοκυριά με μέγιστο αριθμό 7 μέλη και τέλος έρχονται οι οικογένειες με αριθμό μελών 2 ατόμων (17,9%), φαινόμενο που ίσως οφείλεται στην γήρανση των γονέων, και την απομάκρυνση των παιδιών από το σπίτι.

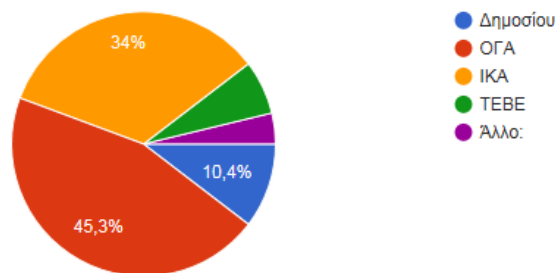
Όσον αφορά την ερώτηση για το ποσά άτομα απασχολούνται σε κάθε νοικοκυριό, είναι ολοφάνερο και με μεγάλη διαφορά πως τα περισσότερα νοικοκυριά του Νικομηδινού απασχολούν μόνο δύο μέλη, με το ποσοστό να φτάνει στα 38,7%. Στην δεύτερη θέση έρχονται τα νοικοκυριά που απασχολούν μονό ένα μέλος με ποσοστό 32,1%. Σε αυτήν την περίπτωση μπορούμε πολύ εύκολα να διακρίνουμε την μικρή διαφορά μεταξύ των απασχολούμενων μελών των 2 ατόμων σε σχέση με των νοικοκυριών που απασχολούν μόνο 1 άτομο. Το μέγεθος της ανεργίας παραμένει σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα παρά την αποκλιμάκωση της ανεργίας από το 2015 και μετά. (EUROSTAT 2017). Έπειτα ακολουθούν τα νοικοκυριά που απασχολούνται 3 μέλη, ενώ τέλος σε αναμενόμενη θέση είναι αυτά που εργάζονται περισσότερα από 7 άτομα, συγκεκριμένα μόνο 9 οικογένειες σε ολόκληρο το χωριό. Με μία γρήγορη σκέψη, τα συμπεράσματα που μπορεί να προκύπτουν οφείλονται στην δραματική αύξηση της ανεργίας στην Ελλάδα από την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης. Βέβαια, ακόμα και σε περιόδους προ κρίσης η αποτελεσματικότητα των μέτρων αντιμετώπισης της ανεργίας είχε τεθεί συχνά στο προσκήνιο. Επιπρόσθετα, μια ακόμη εξήγηση που προκύπτει οφείλεται στο γερασμένο πληθυσμό, ο οποίος δηλώνει ως βασικό εισόδημα την σύνταξη.

Με τον όρο γεννητικότητα εννοούμε τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στον αριθμό των γεννήσεων που πραγματοποιούνται σε μια χώρα. Επειδή όπως έχουμε πει το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος ήταν από ηλικιωμένα άτομα, ο αριθμός των γεννήσεων στην Ελλάδα, ακολούθησε και πριν από τον τελευταίο πόλεμο ακόμα φθίνουσα εξέλιξη λόγω των ανώμαλων συνθηκών που επικρατούσε τότε. Βέβαια από μια προσωπική έρευνα των ερωτηθέντων για το πόσα παιδιά είχαν τότε οι οικογένειες στο Νικομηδινό, τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι πως δεν υπήρχε οικογένεια που να είχε λιγότερο από 5 παιδιά. Σήμερα στο Νικομηδινό έτος 2018, ο αριθμός των παιδιών σε κάθε οικογένεια δεν ξεπερνά τα 2, με το ποσοστό να αγγίζει το 49,1%. Έπειτα έρχεται με μικρή διαφορά το 31,1%, δηλαδή μέχρι 3 παιδιά, και στις τελευταίες θέσεις κυμαίνονται οι οικογένειες με 1 παιδί, αλλά και αρκετοί είναι αυτοί που δήλωσαν άγαμοι. Οι οικογενειακή κατάσταση των περισσότερων ερωτηθέντων, ανήκουν στην κατηγορία παντρεμένοι με παιδιά. Οι ηλικίες των παιδιών είναι μεταξύ των 18-25, αλλά αξίζει να σημειώσουμε πως αρκετά είναι και τα ανήλικα του χωριού. Γεγονός που μπορεί να οφείλεται στην απομάκρυνση των νέων από την πόλη και στην επιστροφή στα χωριά, διότι η ζω στα χωριά ανέκαθεν ήταν φθηνότεροι και οι δαπάνες μικρότερες.

Τέλος κλείνοντας την κατηγορία των δημογραφικών χαρακτηριστικών κρίθηκε σκόπιμο να μελετήσουμε το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων του χωρίου. Όπως προκύπτει και από την πίτα 7 η πλειοψηφία των κατοίκων είναι απόφοιτη στοιχειώδεις εκπαίδευσης με ποσοστό 22,6%. Μεγάλο ποσοστό αποτελούν και οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης του λυκείου 34%, ενώ πολύ μικρά είναι τα ποσοστά των ατόμων που κατέχουν πτυχία ανώτατων, και ανωτέρων σχολών και ΤΕΙ.

7. Κοινωνική Ασφάλεια

Διάγραμμα 7: Ασφάλιση

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όπως φαίνεται και στην εικόνα, η ερώτηση αφορούσε τον φορέα στον οποίο ανήκει ο καθένας από τους ερωτηθέντες. Η πλειοψηφία των ατόμων, δηλαδή τα 48 από τα 106 άτομα δείχνουν να ανήκουν στον ΟΓΑ (ΕΦΚΑ)¹² με ποσοστό 45,3%. Οι άμεσα ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ είναι απασχολούμενοι που το κύριο βιοποριστικό επάγγελμα είναι οι αγροτικές εργασίες. Επιπλέον σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν και οι συνταξιούχοι. Δεύτερο στην σειρά με ποσοστό 34% είναι οι ασφαλισμένοι του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Στην συνέχεια, ελάχιστοι είναι οι ασφαλισμένοι του δημόσιου, συγκεκριμένα 11 άτομα καθώς στα ίδια πλαίσια κυμαίνονται και οι ασφαλισμένοι που υπάγονται στον

¹² Τα ταμεία που ενώθηκαν σε αυτόν, ο ασφαλιστικός φορέας, το όργανο της διοίκησης, η δημόσια υπηρεσία, το νέο «οργανωτικό μοντέλο» για την εφαρμογή στην πράξη και την υλοποίηση στην πραγματική ζωή των ρυθμίσεων του ασφαλιστικού νόμου και των προβλέψεων του ασφαλιστικού συστήματος που ισχύει. Ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης λειτουργεί από την 1η Ιανουαρίου 2017.

Ο.Α.Ε.Ε, (πρώην Τ.Ε.Β.Ε). Κλείνοντας 4 από τα 106 άτομα απάντησαν πως ανήκουν σε κάποια άλλη κατηγορία, πιθανώς σημαίνει πως έχουν ιδιωτική ασφάλιση.

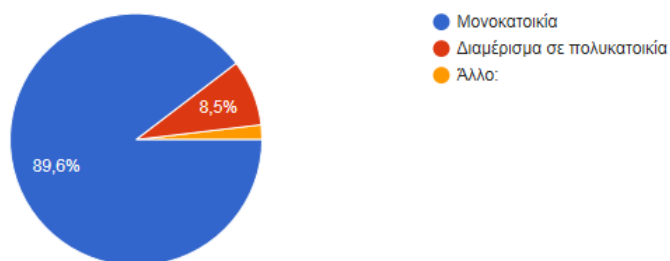
Στοιχεία Κατοικίας

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα στοιχεία των κατοικιών των ερωτηθέντων που συμμετείχαν στην έρευνα.

Πίνακας 8

Κατηγορία	N	Ποσοστό %
8. Στοιχεία Κατοικίας		
Μονοκατοικία	95	89,6
Διαμέρισμα σε πολυκατοικία	9	8,5
Άλλο	2	1,9
9. Εμβαδόν της κατοικίας σας		
Μικρό	10	9,4
Κανονικό	59	55,7
Μεγάλο	27	25,5
Πολύ μεγάλο	10	9,4
10. Η κατοικία σας είναι		
Ιδιόκτητη χωρίς υποχρεώσεις	89	84
Ιδιόκτητη με υποχρεώσεις	12	11,3
Ενοικιαζόμενη	5	4,7
11. Υπάρχει εξοχική κατοικία		
Ναι	24	22,6
Όχι	82	77,4
12. Κοινόχρηστα		
Καθόλου	88	83
Λίγα	11	10,4
Αρκετά	6	5,7
Πολλά	1	0,9

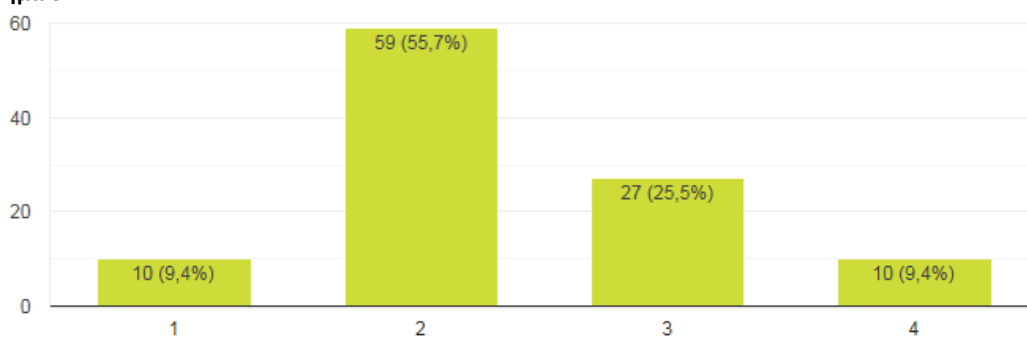
Διάγραμμα 8: Στοιχεία Κατοικίας

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

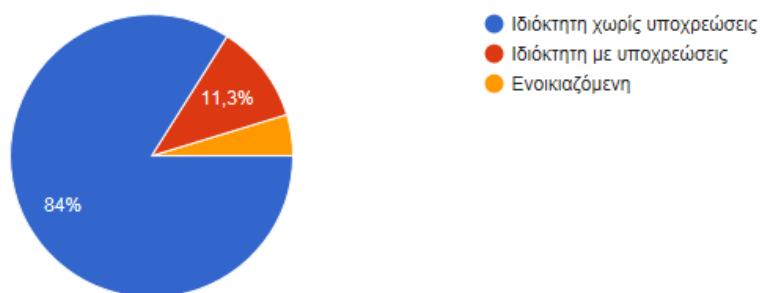
9: Εμβαδόν της κατοικίας σας

Γράφημα 6

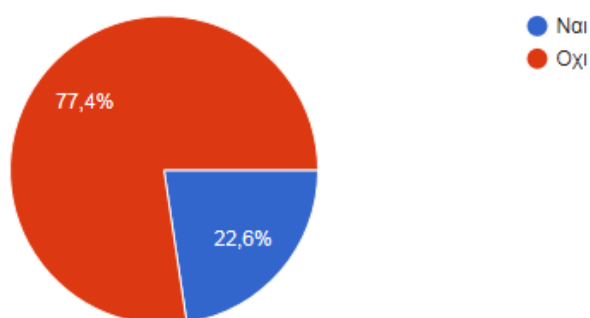
Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Διάγραμμα 10: Η κατοικία σας είναι

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

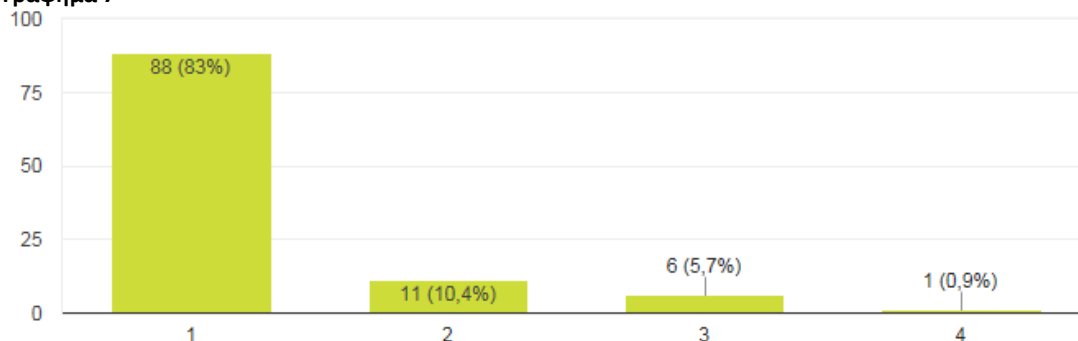
Διάγραμμα 11: Υπάρχει εξοχική κατοικία

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

12: Κοινόχρηστα. 1:καθόλου 2:λίγα 3:αρκετά 4:πολλά.

Γράφημα 7

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Στον Πίνακα 8 αναλύονται τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου, που αφορούν πληροφορίες σχετιζόμενες με τον χώρο διαμονής των ερωτηθέντων.

Η πλειοψηφία του δείγματος διαμένει σε μονοκατοικία με ποσοστό 89,6%. Γεγονός που οφείλεται στην γεωγραφική θέση, καθώς αποτελεί μια απόμερη αγροτική περιοχή. Το 55,7% θεώρησαν ότι το εμβαδόν του σπιτιού τους είναι κανονικό.

Στην ερώτηση αν η κατοικία έχει κάποιο βάρος, είτε αυτό είναι δάνειο ή ενοίκιο, το μεγαλύτερο ποσοστό (84%) απάντησαν πως είναι ιδιόκτητη χωρίς υποχρεώσεις. Από την άλλη πλευρά μικρό είναι το ποσοστό των απαντήσεων που ισχυρίστηκαν πως οι κατοικίες τους επιβαρύνονται με κάποιο χρέος.

Στην συνέχεια ελάχιστοι είναι αυτοί που δήλωσαν πως υπάρχει στην κατοχή τους εξοχική κατοικία, συγκεκριμένα μόνο το 22,6%. Σε αντίθεση με το υπόλοιπο 77,4% που δήλωσαν

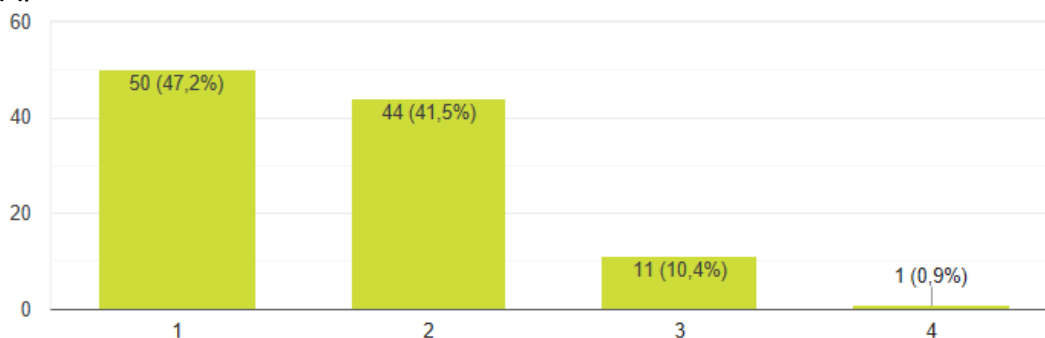
πως είδη διαμένουν σε έναν τόπο μη αστικοποιημένο και δεν θεωρούν αναγκαία κάποια επιπλέον εξοχική κατοικία.

Τέλος στην ερώτηση αν οι ένοικοι των σπιτιών πληρώνουν κοινόχρηστα, το μεγαλύτερο ποσοστό 83% ισχυρίστηκαν καθόλου. Αναμφισβήτητα γίνεται σαφές, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω πως οφείλεται στην ιδιόκτητη χρήση των κατοικιών χωρίς κάποια οικονομική επιβάρυνση/υποχρέωση.

Καταναλωτικές Δαπάνες

13. Δαπάνη Υπηρεσιών ασφάλειας κατοικίας σε ετήσια βάση. 1:καθόλου 2:αρκετή 3:μεγάλη 4:πολύ μεγάλη.

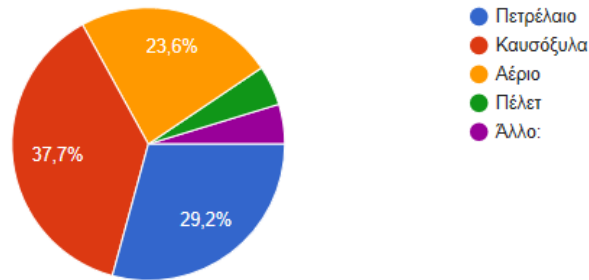
Γράφημα 8

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όπως μπορούμε να διακρίνουμε και από το Γράφημα 8 η ερώτηση αυτή αφορούσε τις δαπάνες υπηρεσιών ασφάλειας κατοικίας. Οι μισοί δήλωσαν πως η κατοικία τους δεν είναι ασφαλισμένη, συγκεκριμένα το 47,2%, σε αντίθεση με το υπόλοιπο δείγμα που διαθέτει ασφάλεια κατοικίας (41,5%). Ποιο συγκεκριμένα οι ερωτηθέντες που δήλωσαν πως η κατοικίας τους είναι ασφαλισμένη, θεωρούν ότι οι δαπάνες τους είναι αρκετά αυξημένες.

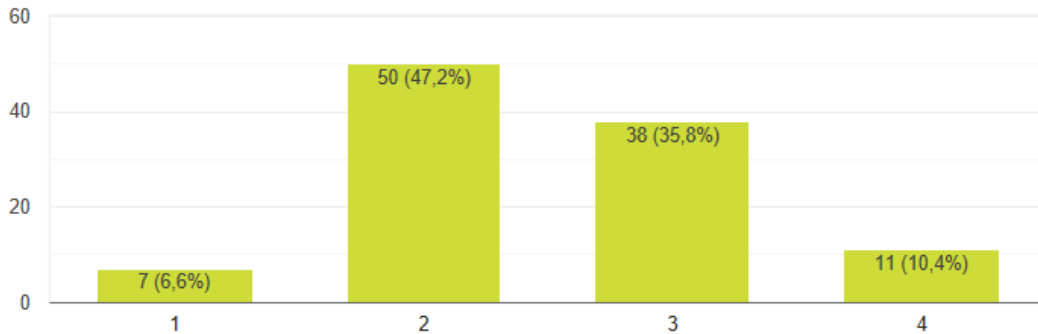
14. Τι είδους θέρμανση έχει η κατοικία σας

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

15. Δαπάνες Θέρμανσης τους τελευταίους 12 μήνες. 1:μικρή 2:κανονική 3:μεγάλη 4:πολύ μεγάλη.

Γράφημα 9

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

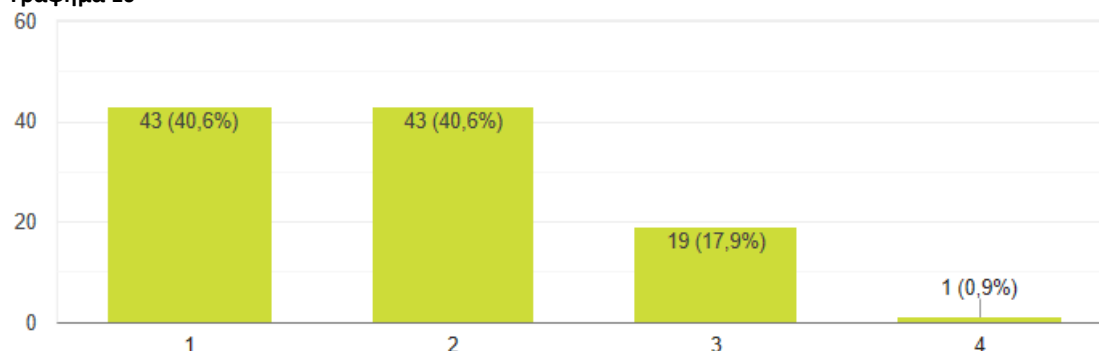
Στην ερώτηση σχετικά με το είδος θέρμανσης που χρησιμοποιούν οι κάτοικοι του χωριού, σαράντα (40) άτομα δήλωσαν πως χρησιμοποιούν καυσόξυλα, τριάντα ένα (31) άτομα πετρέλαιο και είκοσι πέντε (25) ήταν αυτοί που χρησιμοποιούν αέριο, ενώ πέλετ επέλεξαν μόνο πέντε (5) οικογένειες. Παραδοσιακά θα λέγαμε πως «πρωταγωνιστής» παραμένει ο «μαύρος χρυσός» για τις ανάγκες θέρμανσης ενός νοικοκυριού στα μεγάλα αστικά κέντρα. Στην περίπτωση που εξετάζουμε πρόκειται για μια αγροτική περιοχή όπου την πρώτη θέση κατέχει η χρήση καυσόξυλου σαν πηγή θέρμανσης, ενώ τη δεύτερη θέση καταλαμβάνει η χρήση πετρελαίου, αφήνοντας μεγάλη απόσταση σε σχέση με τη διείσδυση του φυσικού αερίου και του πέλετ στα ελληνικά νοικοκυριά.

Στην συνέχεια, η επόμενη ερώτηση αφορούσε τις δαπάνες θέρμανσης τους τελευταίους 12 μήνες. Πενήντα (50) από τους καταναλωτές δήλωσαν πως οι δαπάνες σε θέρμανση ήταν κανονική. Τριάντα οχτώ (38) επέλεξαν πως η κατανάλωση τους σε θέρμανση είναι μεγάλη, ένα μικρό ποσοστό 10,4% ισχυρίζονται πως οι δαπάνες τους είναι πολύ μεγάλες

ενώ τέλος επτά άτομα υποστήριξαν πως οι δαπάνες τους τελευταίους δώδεκα μήνες ήταν ελάχιστες.

16. Δαπάνες επισκευών-συντήρησης κατοικίας, σε ετήσια βάση. 1:ελάχιστες 2:αρκετες 3:πολλες 4:παρα πολλές

Γράφημα 10

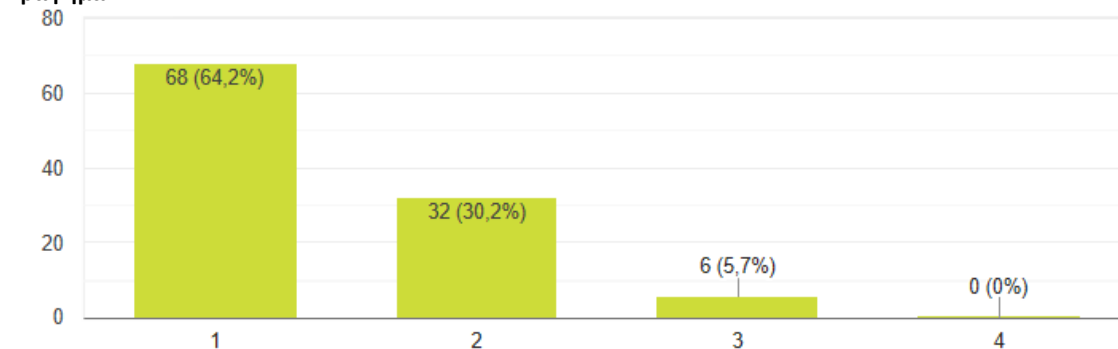

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Στην ερώτηση αυτή σαράντα τρία (43) άτομα απάντησαν πως οι δαπάνες για επισκευές και συντηρήσεις κατοικίας ήταν ελάχιστες. Σε αντίθεση με τα υπόλοιπα σαράντα τρία (43) άτομα που δήλωσαν πως οι δαπάνες τους ήταν αρκετές. Ενώ τέλος δέκα εννέα (19) άτομα ισχυρίστηκαν πως οι δαπάνες τους σε συντηρήσεις είναι πολλές.

17. Δαπάνες για διακοπές και ταξίδια αναψυχής σε ετήσια βάση. 1:ελάχιστες 2:αρκετες 3:πολλες 4:παρα πολλές

Γράφημα 11

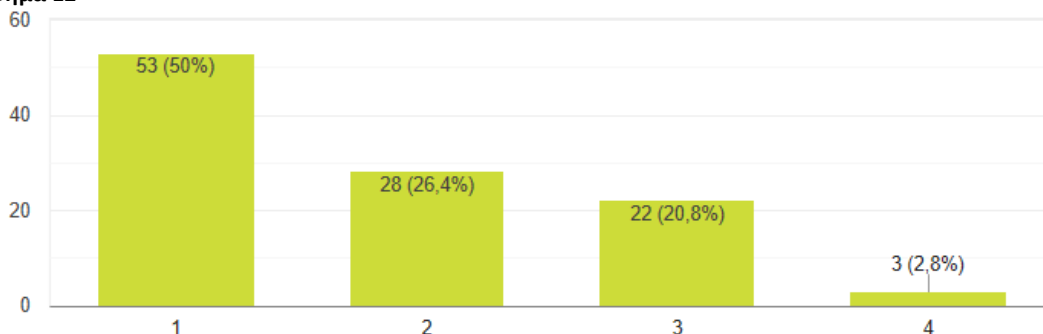

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όπως μπορούμε να διακρίνουμε οι εξήντα οχτώ (68) ερωτηθέντες δήλωσαν πως οι δαπάνες για διακοπές και ταξίδια είναι ελάχιστες. Έπειτα τριάντα δύο (32) άτομα υποστηρίζουν πως καταναλώνουν αρκετά και τέλος έξι (6) από τους ερωτηθέντες ισχυρίστηκαν πως οι δαπάνες για ταξίδια και διακοπές είναι πολλές.

18. Δαπάνες εκπαίδευσης – Φροντιστηρίων σε ετήσια βάση. 1:καθόλου 2:αρκετες 3:πολλα 4:παρα πολλά

Γράφημα 12

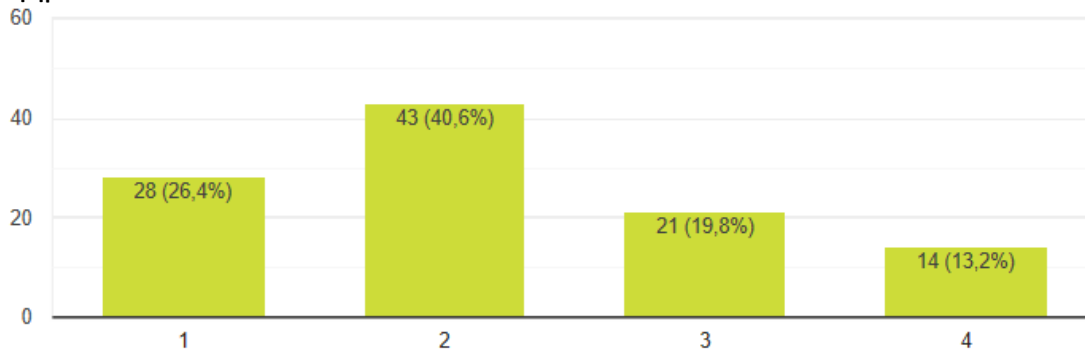

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όσον αφορά τις δαπάνες για εκπαίδευση, οι πενήντα τρεις (53) ερωτηθέντες δήλωσαν πως οι δαπάνες τους είναι μηδενικές. Οι είκοσι οχτώ (28) ισχυρίστηκαν πως οι δαπάνες τους είναι αρκετές και τέλος είκοσι πέντε (25) άτομα στο σύνολο τους αποφαίνονται πως τα έξοδα τους για εκπαίδευση-φροντιστήρια είναι αρκετά.

19. Δαπάνες υγείας σε ετήσια βάση. 1:ελάχιστες 2:αρκετες 3:πολλες 4:παρα πολλές

Γράφημα 13

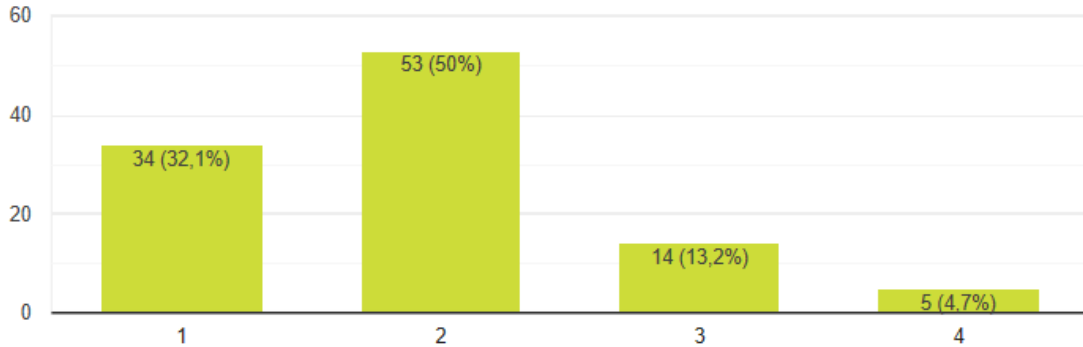

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όπως έχουμε αναφέρει και σε προηγούμενες σελίδες, το μεγαλύτερο δείγμα στο οποίο εξετάστηκε το θέμα της έρευνας ήταν ηλικιωμένοι. Γι αυτό το λόγο και στην ερώτηση πόσες δαπάνες υγείας έχουν σε ετήσια βάση παρατηρούμε πως σαράντα τρία (43) άτομα ισχυρίστηκαν πως οι δαπάνες τους είναι αρκετές. Στην δεύτερη θέση με ποσοστό 26,4% έρχονται αυτοί που δήλωσαν πως τα έξοδα τους είναι ελάχιστα. Ενώ τέλος τριάντα πέντε (35) άτομα επέλεξαν πως ετησίως οι δαπάνες τους είναι αρκετά αυξημένες.

20. Δαπάνες δημόσιας/ιδιωτικής ασφάλισης ζωής/υγείας σε ετήσια βάση. 1:καθόλου 2:αρκετες 3:πολλες 4:παρα πολλές

Γράφημα 14

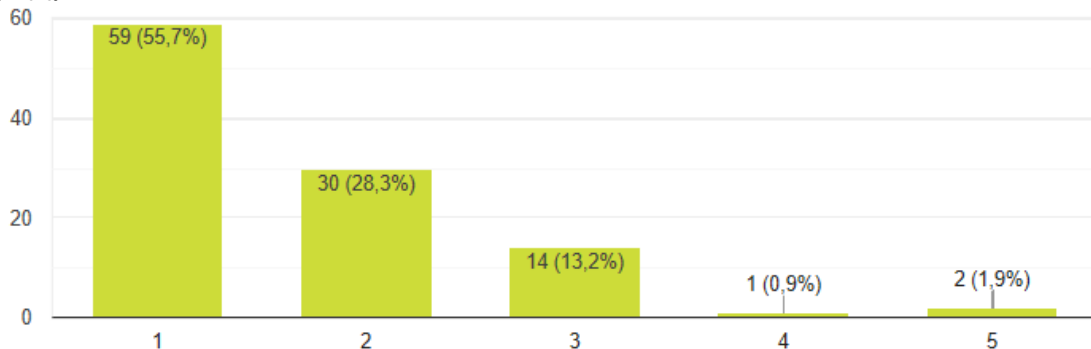

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όσον αφορά την ερώτηση αυτή, πενήντα τρεις (53) ερωτηθέντες επέλεξαν πως δαπανούν αρκετά ετησίως για δημόσια/ιδιωτική ασφάλιση ζωής/υγείας. Τριάντα τέσσερις (34) πως οι δαπάνες τους είναι μηδενικές και τέλος στο σύνολο δέκα εννέα (19) άτομα ισχυρίστηκαν πως τα έξοδα τους είναι πολλά έως και πάρα πολλά.

21. Δαπάνες αγοράς αυτοκινήτου/μηχανής. 1:καθόλου 2:ελάχιστες 3:πολλες 4:παρα πολλές

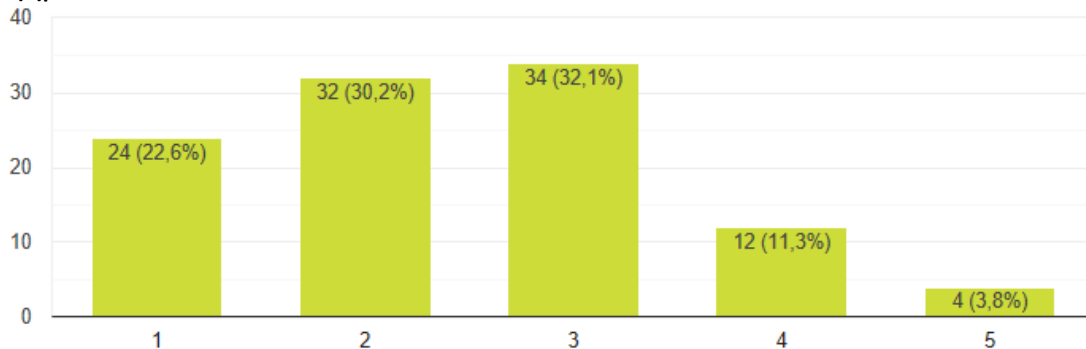
Γράφημα 15

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

22. Δαπάνες επισκευής, συντήρησης αυτοκινήτου. 1:καθόλου 2:ελάχιστες 3:πολλες 4:παρα πολλές

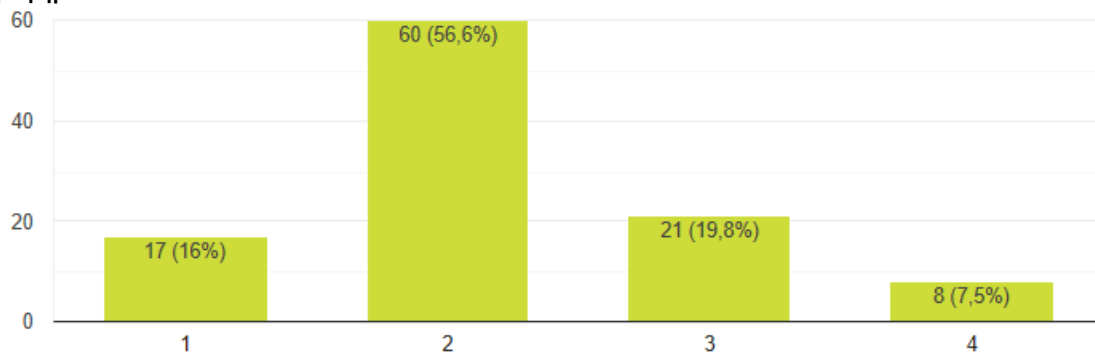
Γράφημα 16

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

23. Τέλη κυκλοφορίας, 1:καθόλου 2:αρκετα 3:πολλα 4:παρα πολλά

Γράφημα 17

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

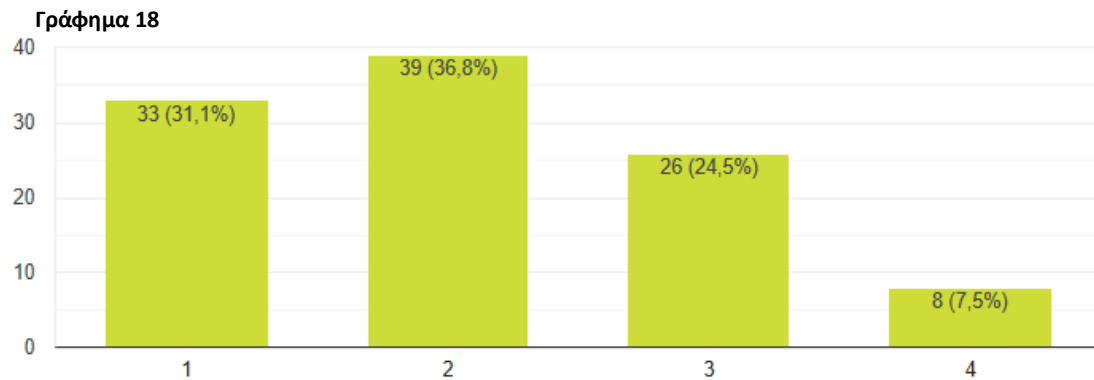
Οι τρεις ερωτήσεις αυτές (21,22,23) αφορούν τις καταναλωτικές δαπάνες που έχουν οι κάτοχοι οχημάτων/μηχανών.

Αρχικά σε πρώτο στάδιο εξετάζουμε τις δαπάνες που έχουν οι ερωτηθέντες όσων αφορά την αγορά κάποιου οχήματος ή μηχανής. Ένα αρκετά μεγάλο δείγμα της τάξης των πενήντα εννέα (59) ατόμων δήλωσαν πως δεν έχουν προβεί σε κάποια αγορά ενός καινούριου οχήματος ή μηχανής. Το υπόλοιπο ποσοστό του δείγματος ισχυρίστηκε πως οι δαπάνες τους είναι υψηλές αλλά όχι υπερβολικές.

Όσον αφορά τις δαπάνες επισκευής, συντήρησης του αυτοκίνητου, παρατηρούμε πως τα έξοδα τους είναι αρκετά αυξημένα. Γεγονός που μπορεί να οφείλεται στην παλαιότητα των οχημάτων. Επίσης επειδή πρόκειται για μια αγροτική περιοχή αρκετοί είναι οι κάτοικοι που χρησιμοποιούν το αυτοκίνητο τους ως εργαλείο για τις δουλείες τους με αποτέλεσμα να προκαλούνται βλάβες και τα έξοδα να είναι αυξημένα. Συγκεκριμένα τριάντα τέσσερα (34) άτομα δήλωσαν πως τα έξοδα τους είναι πολλά.

Εν κατακλείδι, τα τέλη κυκλοφορίας που πληρώνουν οι κάτοχοι οχημάτων είναι αρκετά αυξημένα. Συγκεκριμένα εξήντα (60) άτομα ισχυρίζονται πως τα έξοδα τους είναι αρκετά υψηλά.

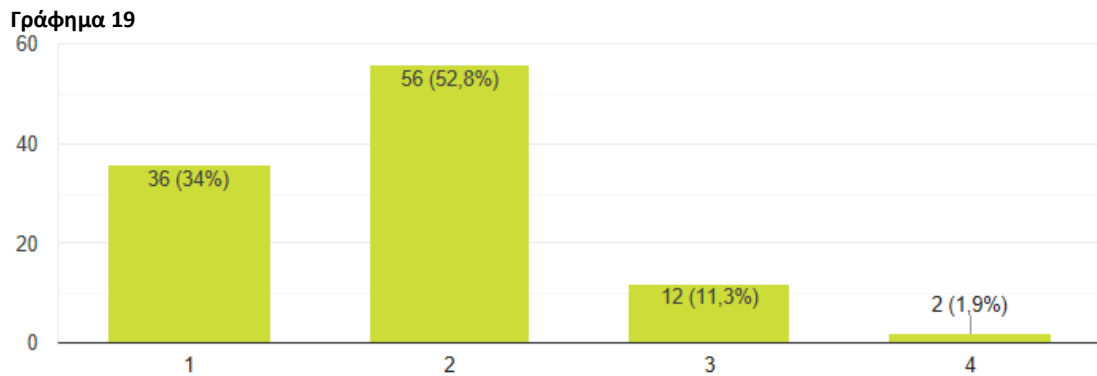
24. Δαπάνες ένδυσης υπόδησης. 1:λίγες 2:αρκετες 3:πολλες 4:παρα πολλές

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Η ερώτηση αυτή αναφέρετε στο μέγεθος που οι καταναλωτές ξοδεύουν τα χρήματά τους σε δαπάνες ένδυσης και υπόδησης. Σύμφωνα με το Γράφημα 18 τριάντα εννέα (39) ερωτηθέντες δήλωσαν πως οι δαπάνες για ρουχισμό είναι αρκετές, δηλαδή τα έξοδά τους είναι αυξημένα. Από την άλλη πλευρά, με μια μικρή διαφορά της τάξης των τριάντα τριών (33) ατόμων, είναι αυτοί που δήλωσαν πως τα έξοδά τους είναι λίγα. Τέλος το υπόλοιπο δείγμα αποφαίνεται πως οι δαπάνες για ένδυση και υπόδηση είναι πολλές έως και πάρα πολλές.

25. Δαπάνες οικιακού εξοπλισμού. 1:ελάχιστες 2:αρκετες 3:πολλες 4:παρα πολλές

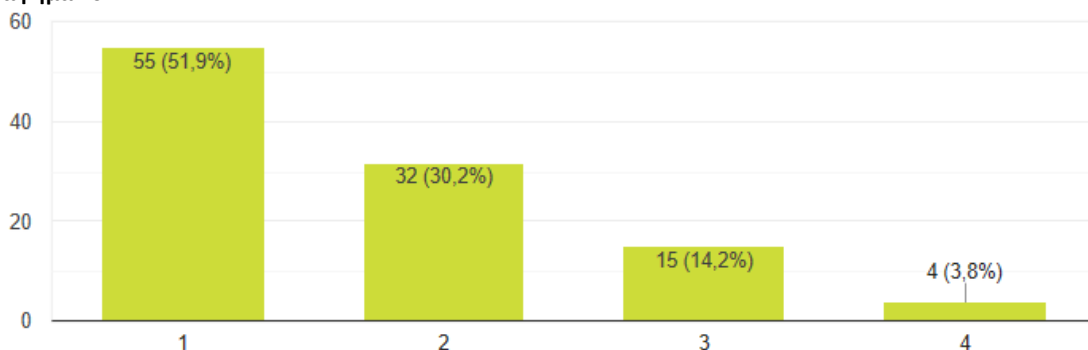

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όπως μπορούμε να διακρίνουμε και από το Γράφημα 19 οι κάτοικοι του χωρίου Νικομηδινού ξοδεύουν αρκετά για την χρήση οικιακού εξοπλισμού. Συγκεκριμένα πενήντα έξι (56) ερωτηθέντες δήλωσαν πως δαπανούν αρκετά, ενώ από την άλλη, τριάντα έξι (36) άτομα ισχυρίστηκαν πως τα έξοδά τους είναι ελάχιστα.

26. Δαπάνες για είδη καπνού. 1:καθόλου 2:ελάχιστες 3:πολλες 4:παρα πολλές

Γράφημα 20

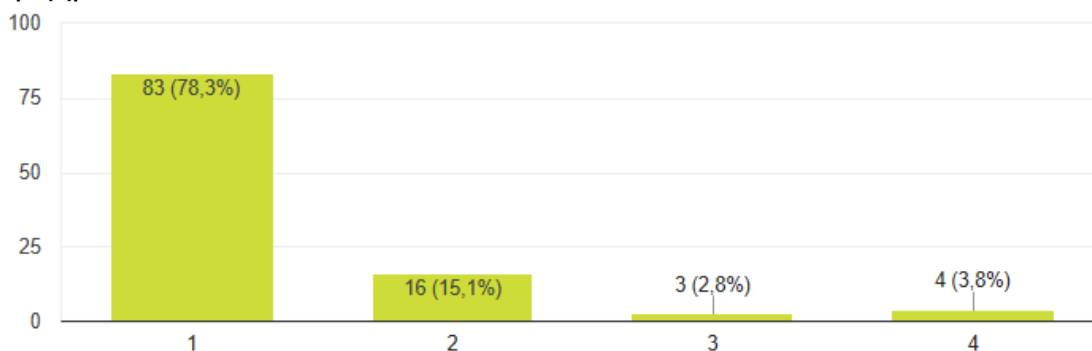

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Η ερώτηση αυτή αναφέρετε στην κατανάλωση καπνού. Το δείγμα στο οποίο αναφερθήκαμε είναι μεγάλης ηλικίας, γι αυτό τον λόγο μπορούμε να ισχυριστούμε πως και για λόγους υγείας δεν καταναλώνουν πολλά σε δαπάνες για είδη καπνού. Όπως μπορούμε να διακρίνουμε πενήντα πέντε (55) ερωτηθέντες δήλωσαν πως οι δαπάνες τους είναι μηδενικές. Τριάντα δύο (32) άτομα αποφαινόνται πως ξοδεύουν ελάχιστα γι αυτού του είδους την κατανάλωση. Τέλος ένα μικρό ποσοστό του δείγματος ισχυρίζεται πως καταναλώνουν αρκετά έως και πάρα πολλά για είδη καπνού.

27. Δαπάνες για βρεφικά είδη κλπ. 1:καθόλου 2:αρκετες 3:πολλες 4:παρα πολλές

Γράφημα 21

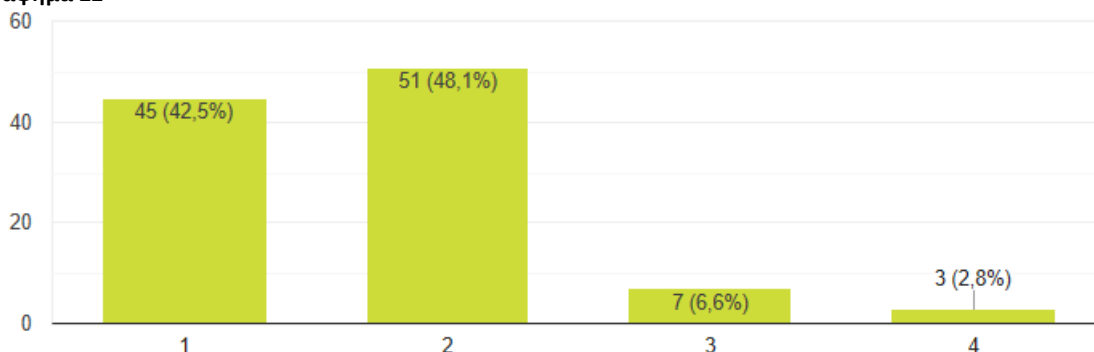

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Σύμφωνα με το Γράφημα 21 αντιλαμβανόμαστε πως οι δαπάνες για βρεφικά είδη είναι πολύ λίγες έως και μηδενικές. Για την ακρίβεια το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος υποστηρίζουν πως δεν έχουν καθόλου έξοδα, συγκεκριμένα ογδόντα τρία (83) άτομα. Το υπόλοιπο ποσοστό του δείγματος στο σύνολο τους, δηλαδή είκοσι τρεις (23) ερωτηθέντες ισχυρίστηκαν πως τα έξοδα τους για βρεφικά είδη είναι αρκετά έως και πάρα πολλά.

28. Δαπάνες για επιδιορθώσεις ρούχων υποδημάτων. 1:καθόλου 2:ελάχιστες 3:αρκετές 4:πολλές

Γράφημα 22

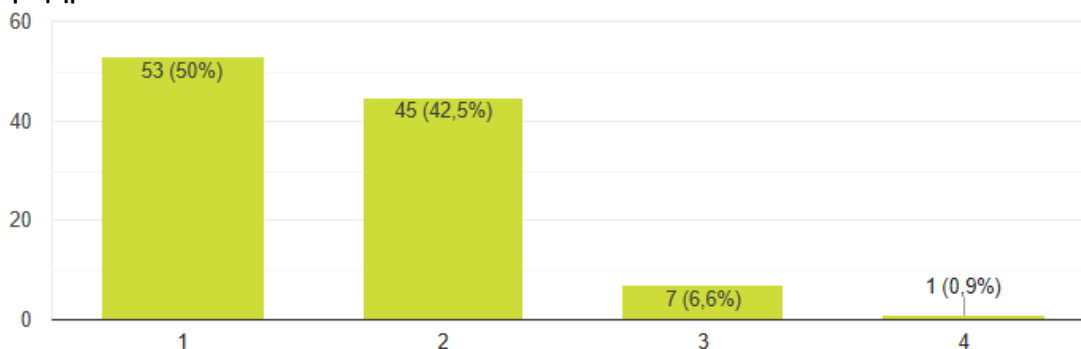

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Στην ερώτηση αυτή πενήντα ένα (51) άτομα απάντησαν πως οι δαπάνες για επιδιορθώσεις ρούχων και υποδημάτων είναι ελάχιστες, ενώ σαράντα πέντε (45) δήλωσαν πως είναι μηδενικές, ποσοστά αρκετά κοντά. Παρόλα αυτά όπως είδαμε και σε προηγούμενη ερώτηση οι καταναλωτές παρόλη την οικονομική κρίση που υπάρχει στην χώρα μας, ξοδεύουν αρκετά σε αγορές ρούχων και υποδημάτων. Με αποτέλεσμα να μην επιλέγουν την εναλλακτική τις επιδιορθώσεις των ρούχων και να διαφεύγουν στην αγορά κάποιου καινούριου.

29. Δαπάνες για επισκευή οικιακών συσκευών. 1:ελάχιστες 2:αρκετες 3:πολλες 4:παρα πολλές

Γράφημα 23

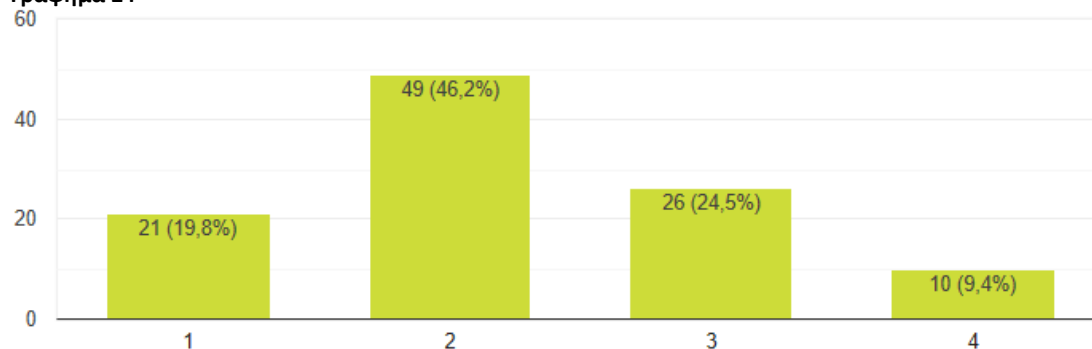

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Η ερώτηση αυτή αναφέρετε στις δαπάνες για επισκευή οικιακών συσκευών. Σύμφωνα με το γράφημα 23 πενήντα τρία (53) άτομα δήλωσαν πως τα έξοδα τους για τέτοιου είδους δαπάνες είναι ελάχιστες. Ομοίως, σαράντα πέντε (45) ερωτηθέντες αποφαινόμενοι πως οι δαπάνες τους είναι αρκετές. Τέλος ελάχιστοι είναι αυτοί που ισχυριστήκαν πως έχουν αυξημένες έως και πάρα πολλοί τις καταναλωτικές τους δαπάνες για την επισκευή οικιακών συσκευών.

30. Δαπάνη ύδρευσης. 1:ελάχιστες 2:αρκετες 3:πολλες 4:παρα πολλές

Γράφημα 24

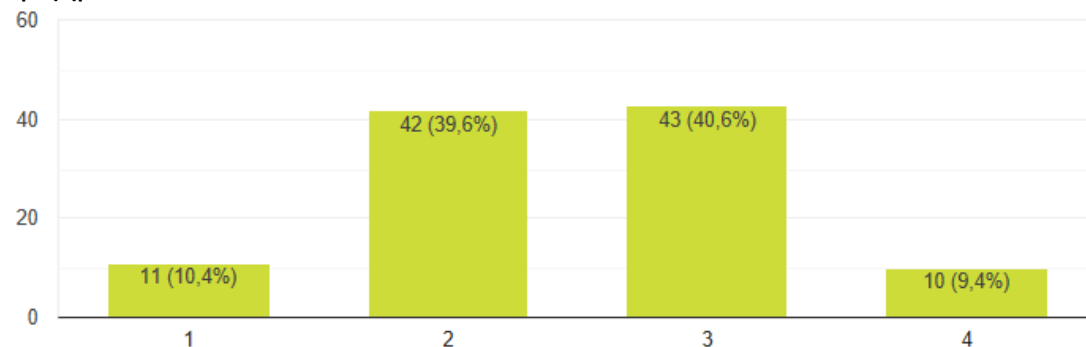

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όπως βλέπουμε και στο γράφημα 24, οι δαπάνες των κατοίκων του χωριού για ύδρευση είναι αυξημένες. Πιο αναλυτικά, σαράντα εννέα (49) άτομα δήλωσαν πως τα έξοδα τους για το νερό είναι αρκετά. Γεγονός που μπορεί να οφείλετε στο μεγάλο ποσοστό των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και κατ' επέκταση στην ανάγκη ποτίσματος των χωραφιών ειδικότερα τους καλοκαιρινούς μήνες του χρόνου. Επιπλέον σε ολόκληρο το δείγμα μόνο είκοσι ένα (21) ερωτηθέντες ισχυρίστηκαν πως τα έξοδα του προς την ΕΥΑΘ¹³ είναι ελάχιστα.

31. Δαπάνη ηλεκτρικού ρεύματος. 1:ελαχιστη 2:αρκετή 3:μεγάλη 4:πολύ μεγάλη.

Γράφημα 25

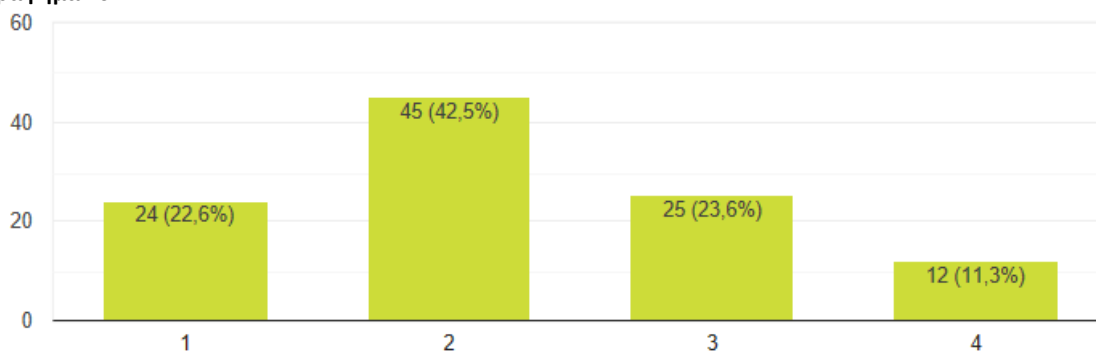
Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα)

Όπως μπορούμε πολύ εύκολα να διακρίνουμε, ολόκληρο το δείγμα επέλεξε ομόφωνα πως τα έξοδα για ηλεκτρικό ρεύμα είναι αρκετά. Με άλλα λόγια, σαράντα δύο (42) ερωτηθέντες ισχυρίστηκαν πως σπαταλούν αρκετά καθώς και σαράντα τρεις (43) είναι αυτοί που δήλωσαν πως οι δαπάνες τους για ηλεκτρικό ρεύμα είναι μεγάλες. Τέλος μόνο έντεκα (11) άτομα είπαν πως τα έξοδα τους είναι ελάχιστα.

¹³ Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΕΥΑΘ)

32. Δαπάνη τηλεφωνίας/διαδικτύου/τηλεφώνου. 1:ελαχιστη 2:αρκετη 3:μεγάλη 4:πολύ μεγάλη.

Γράφημα 26

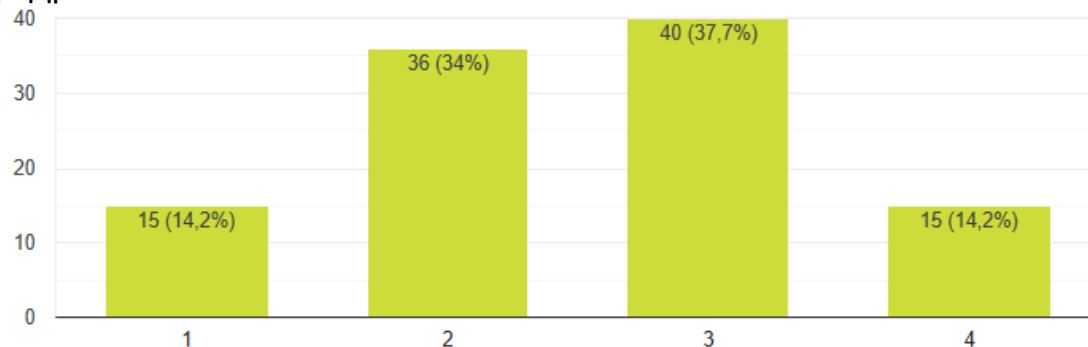

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Η ερώτηση αυτή αναφέρετε στις δαπάνες τηλεφώνου και διαδικτύου. Η πλειοψηφία υποστήριξε πως τα έξοδα για το τηλέφωνο και το διαδίκτυο είναι αρκετά, συγκεκριμένα σαράντα πέντε (45) άτομα. Επιπλέον στο σύνολο τριάντα πέντε (35) ερωτηθέντες δήλωσαν πως είναι οι δαπάνες είναι πολλές έως και πολύ μεγάλες. Τέλος είκοσι τέσσερις (24) κάτοικοι είπαν πως τα έξοδα τους είναι ελάχιστα για τέτοιου είδους χρήσεις.

33. Δαπάνες για τρόφιμα και ποτά. 1:μικρες 2:αρκετες 3:μεγάλες 4:πολύ μεγάλες.

Γράφημα 27

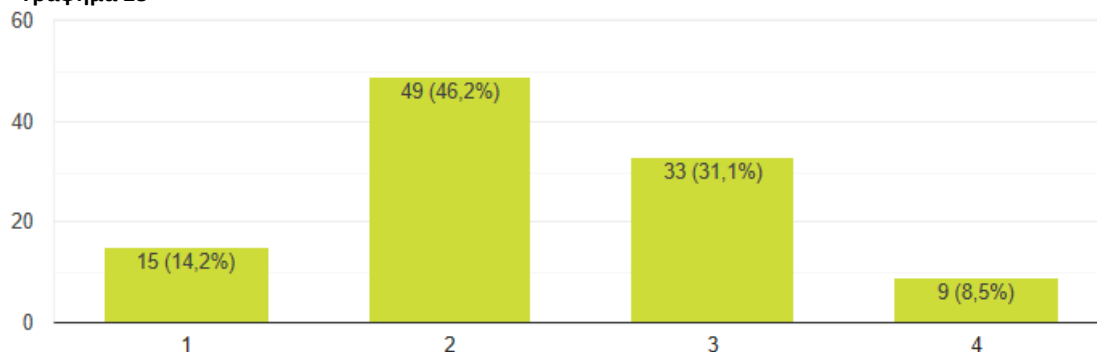

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όπως μπορούμε να διακρίνουμε και από το Γράφημα 27, οι δαπάνες για τρόφιμα και ποτά είναι αρκετά αυξημένες. Πιο συγκεκριμένα θα λέγαμε πως ολόκληρο το δείγμα συμφώνησε ομόφωνα πως ξοδεύουν ένα αρκετά μεγάλο μέρος των χρημάτων τους σε είδη τροφίμων. Ειδικότερα σαράντα (40) από τους ερωτηθέντες είπαν πως οι δαπάνες τους είναι μεγάλες, τριάντα έξι (36) δήλωσαν πως είναι αρκετές και τέλος οι μισοί από τους τριάντα ισχυρίστηκαν πως οι καταναλωτικές τους δαπάνες είναι πολύ μεγάλες. Ενώ από την άλλη, οι υπόλοιποι δήλωσαν πως τα έξοδα τους είναι ελάχιστα.

34. Δαπάνες για υλικά καθαριότητας και απορρυπαντικά. 1:μικρες 2:αρκετες 3:μεγάλες
4:πολύ μεγάλες.

Γράφημα 28

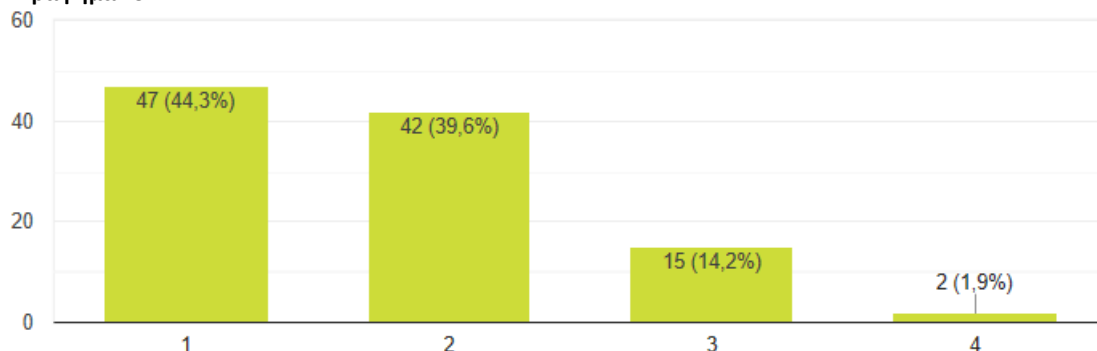

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Η ερώτηση αυτή αναφέρετε στις δαπάνες για υλικά καθαριότητας. Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος ισχυρίζεται πως ξοδεύουν αρκετά, συγκεκριμένα σαράντα εννέα (49) άτομα. Έπειτα τριάντα τρεις (33) δήλωσαν πως οι δαπάνες τους είναι πολύ μεγάλες ενώ ένα μικρό δείγμα της τάξης των εννέα ατόμων είπαν πως τα έξοδα τους είναι πολύ μεγάλα. Εν κατακλείδι, δέκα πέντε (15) είναι αυτοί που αποφαίνονται να έχουν τις μικρότερες δαπάνες σε είδη καθαριότητας.

35. Δαπάνες καυσίμου (φιάλες υγραερίου, κάρβουνα) για οικιακή χρήση. 1:ελάχιστες
2:μικρές 3:μεγάλες 4:πολύ μεγάλες

Γράφημα 29

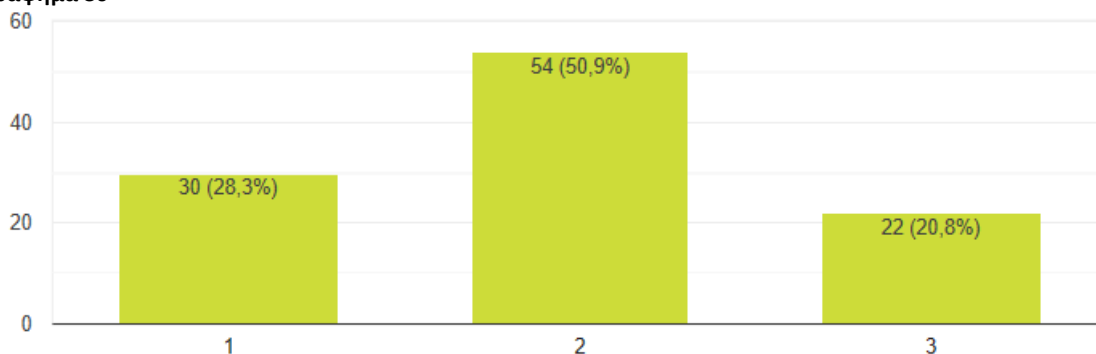

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όπως μπορούμε να διακρίνουμε και από το Γράφημα 29, η κατανάλωση σε καύσιμα (φιάλες υγραερίου, κάρβουνα κλπ) είναι ελάχιστες. Αναλυτικότερα σαράντα επτά (47) άτομα δήλωσαν πως τα έξοδα τους είναι ελάχιστα για τέτοιου είδους καταναλώσεις. Έπειτα σαράντα δύο (42) ερωτηθέν ισχυρίστηκαν πως είναι μικρές ενώ λιγιστό είναι και το δείγμα που αποφάνθηκε πως καταναλώνει άκρατα.

36. Δαπάνες για φάρμακα και φαρμακευτικά είδη. 1:ελάχιστες 2:αρκετες 3:πολλές.

Γράφημα 30

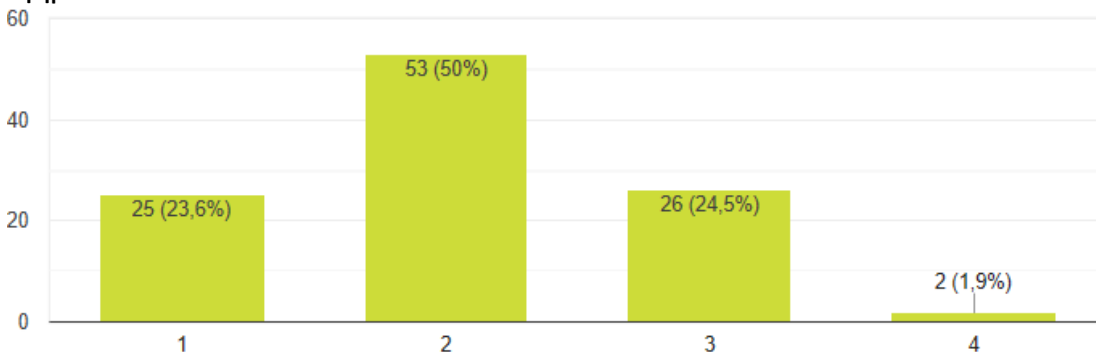

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Η ερώτηση αυτή αναφέρετε στις δαπάνες για φαρμακευτικά είδη. Όπως μπορούμε να διακρίνουμε το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος απάντησε πως ξοδεύει αρκετά. Έπειτα τριάντα (30) άτομα δήλωσαν πως οι δαπάνες τους είναι ελάχιστες, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα είκοσι δύο (22) που ισχυρίστηκαν πως καταναλώνουν αρκετά χρήματα για την φαρμακευτική τους αγωγή.

37. Δαπάνες για λοιπά είδη νοικοκυριού. 1:ελάχιστες 2:αρκετες 3:πολλες 4: πάρα πολλές.

Γράφημα 31

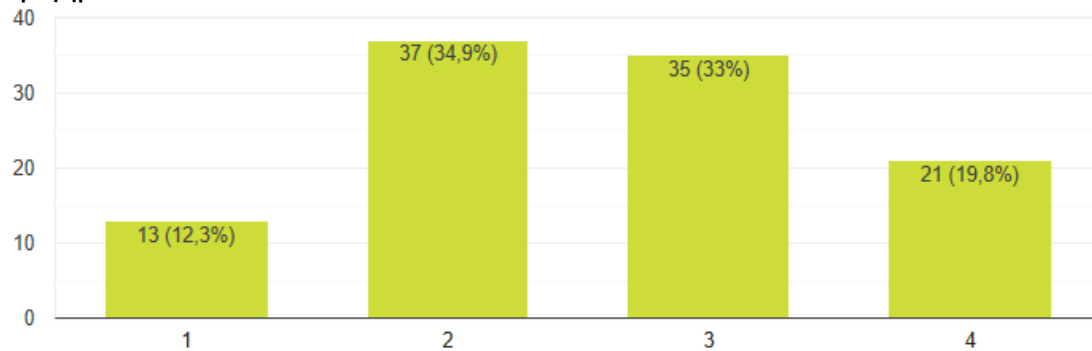

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Στο Γράφημα 31 το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος, δηλαδή πενήντα τρία (53) άτομα δήλωσαν πως έχουν αρκετές καταναλωτικές δαπάνες για λοιπά είδη νοικοκυριού. Ένα μικρό ποσοστό της τάξης των είκοσι πέντε ερωτηθέντων ισχυρίστηκαν πως είναι ελάχιστες.

38. Καταναλώνεται προϊόντα δική σας παραγωγής: Αν ναι, σε τι ποσότητα; 1:καθόλου 2:ελάχιστη 3:αρκετή 4:μεγάλη.

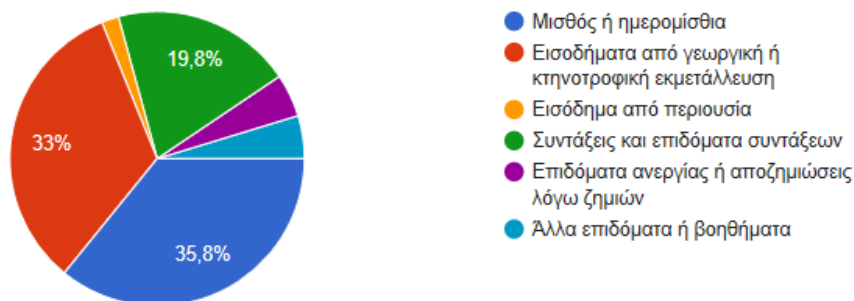
Γράφημα 32

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Όσον αφορά την ερώτηση αυτή, το περισσότερο δείγμα δήλωσε πως καταναλώνει προϊόντα δικής τους παραγωγής, άλλη πολύ και άλλη ελάχιστη. Συγκεκριμένα τριάντα επτά (37) ερωτηθέντες ισχυρίστηκαν πως η κατανάλωση τους είναι ελάχιστη. Τέλος μόνο δεκατρία άτομα (13) σε ολόκληρο το δείγμα αποφαίνονται πως δεν παράγουν δικά τους προϊόντα.

39. Πηγές εισοδήματος

Πηγή: (Επεξεργασία των στοιχείων από τον συγγραφέα).

Η ερώτηση αυτή τέθηκε με σκοπό την διερεύνηση των πηγών εισοδήματος των ερωτηθέντων. Το 35% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως τα εισοδήματά τους πηγάζουν από μισθούς ή ημερομίσθια που παίρνουν από τους εργοδότες τους. Δεύτερο στην σειρά με ποσοστό 33% είναι τα εισοδήματα από γεωργική ή κτηνοτροφική εκμετάλλευση. Έπειτα ακολουθούν οι συντάξεις και τα επιδόματα συντάξεων με 19,8%. Και τέλος ελάχιστα άτομα επέλεξαν πως προέρχονται από επιδόματα ανεργίας ή αποζημιώσεις, από άλλα επιδόματα ή βοηθήματα, καθώς δύο (2) άτομα δήλωσαν πως έχουν εισόδημα από περιουσία.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως ασφαλώς γνωρίζεται, στην σημερινή εποχή η αγορά, η πώληση και η κατανάλωση είναι αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας μας. Έτσι ο κάθε άνθρωπος αναλαμβάνει διαφορετικούς ρόλους αλλά όλοι είμαστε καταναλωτές. Γι' αυτό είναι σημαντικό κυρίως για τους ανθρώπους του μάρκετινγκ και τους επιχειρηματίες να μπορούν να προσδιορίζουν την συμπεριφορά του ατόμου ως καταναλωτή. Στην παρούσα ερευνητική εργασία επιχειρήσαμε να εξετάσουμε τις μεταβολές που επήλθαν στις καταναλωτικές δαπάνες των ελληνικών νοικοκυριών για το έτος 2018. Σύμφωνα λοιπόν με τους Weaver J and Jameson (1981), είναι αποδεχτό ότι ο άνθρωπος είναι ένα λογικό όν που ξέρει το ατομικό του συμφέρον και προσπαθεί να το πραγματοποιήσει από μόνος του με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Αυτό που επιδιώκει ο άνθρωπος δεν είναι τίποτε άλλο από το να κάνει με ευχαρίστηση την κατανάλωση των αγαθών που του παρέχονται, με σκοπό να ελαχιστοποιήσει τον πόνο και τη δυσαρέσκειά που ίσως κυριαρχούν.

Η συλλογή στοιχείων έγινε με τη χρήση διαδικτύου και την μελέτη άρθρων και εφημερίδων. Η στατιστική ανάλυση και η συλλογή στοιχείων έγινε βάσει ενός ερωτηματολογίου, το οποίο διανεμήθηκε σε καταναλωτές που κατοικούν στον Ν. Θεσσαλονίκης, συγκεκριμένα στο χωριού του Νικομηδινού.

Μέσα από την οικονομική ανάλυση είδαμε ότι η συνολική μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών για το έτος 2017 αυξάνεται, ενώ μέχρι το 2016 ακολουθούσε πτωτική πορεία, σύμφωνα με την έρευνα της ΕΟΠ. Την ίδια πορεία ακολουθεί και η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών, καθώς και η μέση μηνιαία δαπάνη των ατόμων με μικρή αύξηση της τάξης 1,6%. Βέβαια η δαπάνη αποτελεί το γινόμενο της τιμής επί της ποσότητας οπότε δεν ξέρουμε αν αυτή η αύξηση οφείλεται στην αύξηση της τιμής ή της ποσότητας.

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα που διεξήχθη αφορούσε τις καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών του Νικομηδινού. Όσον αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά παρατηρήθηκε πως τα μέλη των νοικοκυριών δεν ξεπερνούν τα τέσσερα (4) άτομα, φαινόμενο που ίσως οφείλεται στην γήρανση των γονέων, και την απομάκρυνση των παιδιών από το σπίτι. Πλέον στα περισσότερα νοικοκυριά των ερωτηθέντων απασχολούνται μόνο δύο (2) μέλη. Όποτε αντιλαμβανόμαστε πως τα εισοδήματά τους δεν είναι υψηλά και πολλές φορές μπορεί να μην αρκούν. Μια από τις συνέπειες της

παραπάνω κατάστασης είναι και η μείωση της γεννητικότητας, δηλαδή τα περισσότερα νοικοκυριά αποφεύγουν να αναθρέψουν περισσότερα από δύο (2) παιδιά, φαινόμενο που έχει ως αντίκτυπο την μείωση του πληθυσμού της χώρας. Η οικογενειακή κατάσταση των περισσότερων ερωτηθέντων, ανήκουν στην κατηγορία παντρεμένοι με παιδιά. Οι ηλικίες των παιδιών είναι μεταξύ 18-25, αλλά αξίζει να σημειώσουμε πως αρκετά είναι και τα ανήλικα του χωριού. Συμβάν που μπορεί να οφείλεται στην απομάκρυνση των νέων από την πόλη και στην επιστροφή στα χωριά, διότι όπως είναι γνωστό η ζω στα χωριά ανέκαθεν ήταν φθηνότερη και οι δαπάνες μικρότερες. Το μορφωτικό επίπεδο των περισσότερων ερωτηθέντων είναι στοιχειώδους εκπαίδευσης, φαινόμενο που μπορεί να απορρέει από την έλλειψη ευκαιριών. Η παιδεία που παρέχεται στους νέους υστερεί σε σύγκριση με τα διεθνή πρότυπα. Μετά από την ολοκλήρωση των σπουδών τους, οι νέοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατά την είσοδό τους στην αγορά εργασίας, καθώς το περιοριστικό ρυθμιστικό πλαίσιο αποθαρρύνει τις επενδύσεις και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Κλείνοντας την ανάλυση των δημογραφικών χαρακτηριστικών, αυτό που αντιλαμβανόμαστε είναι πως η οικονομική κρίση έχει οδηγήσει σε επισφαλή εργασία, ανεργία, και τελικά φτώχεια που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό όλο και περισσότερων ομάδων, πράγμα που αποτελεί πηγή για διάφορες ψυχικές διαταραχές αλλά και στην αύξηση της ημερήσιας κατανάλωσης.

Όπως έχουμε τονίσει σε αρκετά σημεία της εργασίας η έρευνα αφορά μια αγροτική περιοχή, όπου ο κύριος παράγοντας δραστηριότητας είναι η γεωργία. Γι αυτόν τον λόγο πολλές είναι αγροτικές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις στις οποίες απασχολείται ο/η σύζυγος και σε κάποιες περιπτώσεις τα ενήλικα τέκνα. Οι απασχολούμενοι στην αγροτική οικονομία είναι οι αγρότες, κτηνοτρόφοι, πτηνοτρόφοι, μελισσοκόμοι, εκμεταλλευτές γεωργικών μηχανημάτων καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους. Όπως είναι αναμενόμενο στην ερώτηση που αφορούσε τον ασφαλιστικό τομέα που ανήκουν οι ερωτηθέντες, το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος δήλωσαν πως εντάσσονται στον ΟΓΑ *(ΕΦΚΑ).

Στην συνέχεια η πλειοψηφία του δείγματος αποφάνθηκε πως διαμένει σε μονοκατοικία. Φαινόμενο που παρατηρείται στις αγροτικές περιοχές. Το μισό ποσοστό του δείγματος ισχυρίστηκε πως το εμβαδόν του σπιτιού του είναι κανονικό, ούτε πολύ μεγάλο ούτε πολύ μικρό. Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι πως οι περισσότερες κατοικίες δεν επιβαρύνονται με κανένα βάρος, δηλαδή είναι ιδιόκτητες χωρίς υποχρεώσεις. Θα αξίζει ν'

αναρωτηθεί κανείς σε ποιους λόγους οφείλεται αυτό το φαινόμενο. Σε περιόδους κρίσεις τα περισσότερα νοικοκυριά αναγκάζονται να χρηματοδοτηθούν από κάποιον δανειστή για να μπορέσουν να καλύψουν τις δαπάνες τους. Στη περίπτωση του Νικομηδινού δεν επαληθεύεται η παραπάνω υπόθεση. Το γεγονός πως οι κατοικίες είναι ιδιόκτητες χωρίς υποχρεώσεις ίσως οφείλεται στο ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων είναι ηλικιωμένοι και το υπόλοιπο ποσοστό μάλλον έχει αποδεχθεί την κατοικία ως κληρονομιά από τους προγόνους του. Ελάχιστοι είναι αυτοί που δήλωσαν πως υπάρχει στην κατοχή τους εξοχική κατοικία, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους που δήλωσαν πως διαμένουν σε έναν τόπο μη αστικοποιημένο και δεν θεωρούν αναγκαία κάποια επιπλέον εξοχική κατοικία.

Οι ανάγκες ταξινομούνται με βάση ορισμένα κριτήρια. Τα κριτήρια ταξινόμησης των αναγκών που συνήθως χρησιμοποιούνται είναι η επιτακτικότητα της ανάγκης, η προέλευση της ανάγκης και το υποκείμενο της ανάγκης, δηλαδή ποιος έχει την ανάγκη. Πολλές από τις επιθυμίες που έχουμε είναι επιτακτικές και πρέπει οπωσδήποτε να τις ικανοποιήσουμε για να μπορέσουμε να ζήσουμε. Κάθε άνθρωπος πρέπει να τρέφεται καθημερινώς, να φοράει ρούχα που τον προστατεύουν από το κρύο ή τη ζέστη, να κοιμάται σε προφυλαγμένους χώρους. Οι ανάγκες αυτές είναι απόλυτα βιοτικές ή πρωτεύουσες ανάγκες και από την ικανοποίησή τους εξαρτάται η επιβίωση του ανθρώπου. Άλλες ανάγκες είναι λιγότερο σημαντικές.¹⁴

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να γίνει η σύγκριση μεταξύ των επιτακτικών αναγκών και των λιγότερο σημαντικών αναγκών για τους κατοίκους του Νικομηδινού. Με αυτόν τον τρόπο αποσκοπούμε στην εξαγωγή ενός εύλογου αποτελέσματος. Πιο συγκεκριμένα θέλουμε να διαπιστώσουμε τα επίπεδα καταναλωτικών δαπανών σε περίοδο οικονομικής κρίσης.

Αρχικά, όπως ήταν αναμενόμενο οι δαπάνες των επιτακτικών αναγκών βρίσκονται σε αρκετά υψηλά επίπεδα. Αναλυτικότερα οι δαπάνες για τρόφιμα, θέρμανση, φάρμακα και ένδυση βρίσκονται στα υψηλότερα επίπεδα δαπανών. Το παραπάνω συμπέρασμα θα μπορούσε να οφείλετε στο γεγονός πως περίπου το μισό από το δείγμα μας αποτελείται από ηλικιωμένους και το άλλο μισό από έγγαμους με παιδιά. Είναι αναμενόμενο να ξοδεύουν περισσότερα για τις πρωτεύουσες ανάγκες, καθώς οι μεν πρώτοι είναι

¹⁴ <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php>, στις 29/1/2019

ηλικιωμένοι συνταξιούχοι, οι οποίοι λόγω κάποιων προβλημάτων υγείας αλλά και του αυξημένου διαθέσιμου χρόνου που δαπανούν στον χώρο της οικείας τους παρατηρείτε ότι ξοδεύουν περισσότερο για την κάλυψη πρωτευόντων αναγκών. Οι μεν δεύτεροι αποτελούν μια πολυμελή οικογένεια με αποτέλεσμα τα έξοδα βιοτικών αναγκών να διπλασιάζονται. Επιπλέον ο παράγοντας της γεωγραφικής κατοικίας δεν θα μπορούσε να μείνει αμέτοχος σχετικά με το ύψος των δαπανών σε θέρμανση. Η περιοχή του Νικομηδινού αποτελεί μια απόμερη, ορεινή τοποθεσία, οπότε είναι λογικό το κρύο να είναι δριμύτερο και άρα οι υψηλές δαπάνες θέρμανσης να είναι επιτακτικές. Γι αυτό τον λόγο οι κάτοικοι έχουν προβεί στην εγκατάσταση εναλλακτικών μορφών θέρμανσης όπως τα καυσόξυλα πιστεύοντας ότι ίσως τους εξασφαλίζει μεγαλύτερη ποιότητα θέρμανσης σε συνδυασμό με λιγότερα χρήματα σε σύγκριση με το πετρέλαιο.

Από την άλλη πλευρά, οι κάτοικοι του Νικομηδινού επιλέγουν να μειώσουν τις δαπάνες τους σε ότι αφορά τις δευτερεύουσες ανάγκες. Αρχικά η πλειοψηφία του δείγματος αποφάνθηκε ότι έχει περιορίσει έως και εξαλείψει τα “έξοδα πολυτελείας”, όπως ταξίδια αναψυχής, αγορά αυτοκινήτων καθώς και για είδη καπνού. Ένας παράγοντας που εντείνει τον παραπάνω περιορισμό είναι το γεγονός πως υπάρχουν αρκετοί ηλικιωμένοι, που από την μια δυσκολεύονται στην μετακίνηση και από την άλλη λαμβάνουν υπόψη τους το κόστος. Σε ότι αφορά τα είδη καπνού η κατανάλωση είναι μηδαμινή, εξαιτίας του περιορισμού που θέτουν τα προβλήματα υγείας. Αρκετός όμως, είναι και ο νεανικός πληθυσμός ο οποίος επιλέγει να μειώσει τις δαπάνες σε “έξοδα πολυτελείας” διότι από την περικοπή αυτών των αναγκών έχει το περιθώριο να κάνει οικονομία. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός πως παρατηρείται σημαντική μείωση στα είδη καπνού. Ξαφνιάζει αυτό το συμπέρασμα, διότι συνηθίζεται ο καπνός να γίνεται εξάρτηση στον άνθρωπο με αποτέλεσμα η αγορά του να αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Ωστόσο γίνεται αντιληπτό πως οι νέοι έχουν μειώσει δραστικά τα έξοδα τους σε είδη καπνού.

Ένας ακόμη παράγοντας που έχει υποστεί μείωση, αποτελούν οι δαπάνες για την επισκευή των σπιτιών αλλά και οι δαπάνες που αφορούν την εκπαίδευση. Αυτό που αξίζει να σχολιαστεί αποτελεί το γεγονός πως το Νικομηδινό είναι μια απόμερη αγροτική περιοχή με αποτέλεσμα ο κλάδος της εκπαίδευσης να παραμελείτε. Πιο συγκεκριμένα ελάχιστα είναι τα φροντιστήρια, για παράδειγμα υπάρχει ένα φροντιστήριο που ικανοποιεί τις ανάγκες πέντε (5) χωριών. Στην μείωση των δαπανών για εκπαίδευση δεν συμβάλει μόνο ο ελλιπής αριθμός των φροντιστηρίων αλλά και οι μειωμένες προσδοκίες

τόσο των γονέων όσο και των παιδιών για ανώτερες σπουδές. Με αποτέλεσμα οι κάτοικοι να μην εμφανίζουν έξοδα για δαπάνες εκπαίδευσης.

Εξχωριστός λόγος, όμως πρέπει να γίνει για τους καταναλωτές που καταναλώνουν προϊόντα δικής τους παραγωγής. Παρόλο που το Νικομηδινό αποτελεί μια αγροτική περιοχή, τα αποτελέσματα του δείγματος καταδεικνύουν ότι οι κάτοικοι καταναλώνουν ελάχιστη ποσότητα από τα προϊόντα δικής τους παραγωγής. Το φαινόμενο αυτό συνδέεται άμεσα με το γεγονός πως η πλειοψηφία του δείγματος αποτελείται από ηλικιωμένους, οι οποίοι έχουν περιορίσει την ενασχόληση τους με την καλλιέργεια των χωραφιών. Ποιο συγκεκριμένα πολλοί από αυτούς έχουν ιδιόκτητους κήπους με αποτέλεσμα να γίνεται προσωπική κατανάλωση και αυτό παρατηρείται κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες του χρόνου. Όσον αφορά τους νεότερους σε ηλικία, ελάχιστοι είναι αυτοί που καταναλώνουν προϊόντα δικής τους παραγωγής. Εν κατακλείδι, καταλήγουμε στο εύλογο συμπέρασμα ότι οι δαπάνες των κατοίκων σε τρόφιμα είναι αυξημένες.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τις περισσότερες κατηγορίες δαπανών λόγω της μείωσης της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών και της στροφής τους στην κατανάλωση πιο αναγκαίων αγαθών. Βέβαια, σύμφωνα με τα δελτία τύπου της ΕΛ.ΣΤΑΤ σε όλες τις κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών η κατανάλωση έχει δεχθεί μείωση. Συγκεκριμένα και στην περίπτωση του Νικομηδινού παρατηρείτε αύξηση των καταναλωτικών δαπανών για πρωτεύουσες ανάγκες, ενώ για δευτερεύουσες ανάγκες σημειώνετε σημαντική μείωση. Ανακεφαλαιώνοντας, εξαιτίας της πανελλήνιας οικονομικής κρίσης προσέχουμε ότι οι πολίτες ελαττώνουν τις ανάγκες που έχουν το περιθώριο να περικόψουν (π.χ. αγορά καινούριου οχήματος, ταξίδια αναψυχής κ.λπ.) με αποτέλεσμα να υπάρχει έλεγχος στα προϊόντα που καταναλώνουν. Τέλος θα πρέπει να πούμε ότι επικρατεί μεγάλη ανασφάλεια και αβεβαιότητα για το μέλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξίου Ι. (2014). *«Ποιοτικά & Ποσοτικά Χαρακτηριστικά Των Καταναλωτών»*. Τεχνολογικό Ίδρυμα Πειραιά, Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής. Πειραιάς.

Δοντσίου Α. (2010). *Αποτελέσματα Εφαρμογής του Προγράμματος «Επενδύσεις με Ενδείξεις Οικονομικής Βιωσιμότητας στα Πλαίσια του Γ' ΚΠΣ» στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας*. Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας, Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Διοίκησης Αγροτικών Επιχειρήσεων. Θεσσαλονίκη.

Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών – ΕΟΠ (Household Budget Survey). *«Μεταβολή της μέσης δαπάνης των νοικοκυριών 2017»* Δελτίο Τύπου, 2017, σελ. 1-2.

Ζιγκιρίδης Ευθύμιος, (2008), *«Οικονομία - Επιχειρήσεις - Marketing»*, Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Αθήνα.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. (2009). *Σε Μέσες Σταθμισμένες Τιμές Αγροτικών Προϊόντων*. Αθήνα. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων.

Η Νέα Μάδητος των προσφύγων, Άδωνη Παλληκαρίδη, Εφημερίδα "Η Σημερινή", Φύλλο 5/12/2010.

Weaver J. and K. Jameson (1981). *Economic Development: Competing Paradigms*. Washington, DC : University Press of America.

Πηγές από το Διαδίκτυο

<http://www.imerisia.gr> στις 13 Οκτωβρίου 2018

<https://www.efka.gov.gr/el> στις 23 Δεκεμβρίου 2018

<http://www.dimosvolvis.gr> στις 30 Νοεμβρίου 2018

<https://el.Wikipedia.org/wiki/Νικομήδεια> στις 10 Δεκεμβρίου 2018

<http://www.statistics.gr> στις 4 Οκτωβρίου 2018

<http://www.pepkm.gr> στις 7 Νοέμβριος 2018

<https://www.news.gr/oikonomia>, στις 11 Νοέμβριος 2018

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php>, στις 29 Ιανουαρίου 2019

Παράρτημα Μορφής Ερωτηματολογίου

Διερεύνηση των καταναλωτικών δαπανών των νοικοκυριών μιας αγροτικής περιοχής κατά το έτος 2018. Η περίπτωση του Νικομηδινού Θεσσαλονίκης.

Ερωτηματολόγιο καταναλωτικής συμπεριφοράς

1. Αριθμός μελών νοικοκυριού

- μέχρι 2
- μέχρι 4
- μέχρι 7

2. Απασχολούμενα μέλη

- 1
- 2
- 3
- περισσότερα από τρία

3. Φύλο

- Άρρενες
- Θύλη

4. Αριθμός παιδιών

- 1
- 2
- 3
- 4 και πάνω

5. Ηλικίες παιδιών

- ανήλικα
- 18-25
- 25-30
- 30 και πλέον

6. Βαθμίδα εκπαίδευσης

- Δημοτικό
- Γυμνάσιο
- Λύκειο
- Πανεπιστήμιο/ΤΕΙ
- Μεταπτυχιακό
- Άλλο:

7. Ασφάλιση

- Δημοσίου
- ΟΓΑ
- ΙΚΑ
- ΤΕΒΕ
- Άλλο:

8. Στοιχεία κατοικίας

- Μονοκατοικία
- Διαμέρισμα σε πολυκατοικία
- Άλλο:

9. Εμβαδόν της κατοικίας σας.1:μικρό 2:κανονικό 3:μεγάλο 4:πολύ μεγάλο

	1	2	3	4	
μικρό	☒	☐	☐	☐	πολύ μεγάλο

10. Η κατοικία σας είναι

- Ιδιόκτητη χωρίς υποχρεώσεις
- Ιδιόκτητη με υποχρεώσεις
- Ενοικιαζόμενη

11. Υπάρχει εξοχική κατοικία

ναι όχι

12. Κοινόχρηστα. 1:καθόλου 2:λίγα 3:αρκετά 4:πολλά

καθόλου	☐	☐	☐	☐	πολλά
---------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-------

13. Δαπάνη Υπηρεσιών ασφαλείας κατοικίας σε ετήσια βάση. 1:καθόλου 2:αρκετή 3:μεγάλη 4:πολύ μεγάλη

	1	2	3	4	
καθόλου	☐	☐	☐	☒	πολύ μεγάλη

14. Δαπάνη θέρμανσης τους τελευταίους 12 μήνες. 1:μικρή 2:κανονική 3:μεγάλη 4:πολύ μεγάλη

	1	2	3	4	
μικρή	☐	☐	☐	☐	πολύ μεγάλη

15. Τι είδος θέρμανση έχει η κατοικία σας;

Πετρέλαιο

Καυσόξυλα

Αέριο

Πέλετ

Άλλο:

16. Δαπάνες επισκευών - συντήρησης κατοικίας, σε ετήσια βάση. 1:ελάχιστες 2:αρκετές 3:πολλές 4: πάρα πολλές

	1	2	3	4	
ελάχιστες	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

17. Δαπάνες για διακοπές και ταξίδια αναψυχής σε ετήσια βάση. 1:ελάχιστες 2:αρκετές 3:πολλές 4:πάρα πολλές

	1	2	3	4	
ελάχιστες	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

18. Δαπάνες εκπαίδευσης - Φροντιστηρίων σε ετήσια βάση. 1:καθόλου 2:αρκετά 3:πολλά 4:πάρα πολλά

	1	2	3	4	
καθόλου	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλά

19. Δαπάνες υγείας σε ετήσια βάση. 1:ελάχιστες 2:αρκετές 3:πολλές 4:πάρα πολλές

	1	2	3	4	
ελάχιστες	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

20. Δαπάνες δημόσιας/ιδιωτικής ασφάλισης ζωής/υγείας σε ετήσια βάση. 1:καθόλου 2:αρκετές 3:πολλές 4:πάρα πολλές

	1	2	3	4	
καθόλου	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

21. Δαπάνες αγοράς αυτοκινήτου/μηχανής. 1:καθόλου 2:ελάχιστες 3:αρκετές 4:πολλές 5:πάρα πολλές

	1	2	3	4	5	
καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

22. Δαπάνες επισκευής, συντήρησης αυτοκινήτου. 1:ελάχιστες 2:αρκετές 3:πολλές 4:πάρα πολλές

	1	2	3	4	
ελάχιστες	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

23. Τέλη κυκλοφορίας. 1:καθόλου 2:αρκετά 3:πολλά 4:πάρα πολλά

	1	2	3	4	
καθόλου	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλά

24. Δαπάνες ένδυσης υπόδησης. 1:λίγες 2:αρκετές 3:πολλές 4:πάρα πολλές

	1	2	3	4	
λίγες	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

25. Δαπάνες οικιακού εξοπλισμού. 1:ελάχιστες 2:αρκετές 3:πολλές 4:πάρα πολλές

	1	2	3	4	
--	---	---	---	---	--

ελάχιστες	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές
-----------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-------------

26. Δαπάνες για είδη καπνού. 1:καθόλου 2:ελάχιστες 3:πολλές 4:πάρα πολλές

	1	2	3	4	
καθόλου	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

27. Δαπάνες για βρεφικά είδη κλπ. 1:καθόλου 2:αρκετές 3:πολλές 4:πάρα πολλές

	1	2	3	4	
καθόλου	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

28. Δαπάνες για επιδιορθώσεις ρούχων υποδημάτων. 1:καθόλου 2:ελάχιστες 3:αρκετές 4:πολλές

	1	2	3	4	
καθόλου	☐	☐	☐	☐	πολλές

29. Δαπάνες για επισκευή οικιακών συσκευών. 1:ελάχιστες 2:αρκετές 3:πολλές 4:πάρα πολλές

	1	2	3	4	
ελάχιστες	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

30. Δαπάνη ύδρευσης. 1:ελάχιστη 2:αρκετή 3:μεγάλη 4:πολύ μεγάλη

	1	2	3	4	
ελάχιστη	☐	☐	☐	☐	πολύ μεγάλη

31. Δαπάνη ηλεκτρικού ρεύματος. 1:ελάχιστη 2:αρκετή 3:μεγάλη 4:πολύ μεγάλη

	1	2	3	4	
ελάχιστη	☐	☐	☐	☐	πολύ μεγάλη

32. Δαπάνη τηλεφωνίας/διαδικτύου/τηλεφώνου. 1:ελάχιστη 2:αρκετή 3:μεγάλη 4:πολύ μεγάλη

	1	2	3	4	
ελάχιστη	☐	☐	☐	☐	πολύ μεγάλη

33. Δαπάνες για τρόφιμα και ποτά; 1:μικρές 2:αρκετές 3:μεγάλες 4:πολύ μεγάλες

	1	2	3	4	
μικρές	☐	☐	☐	☐	πολύ μεγάλες

34. Δαπάνες για υλικά καθαριότητας και απορρυπαντικά. 1:μικρές 2:αρκετές 3:μεγάλες 4:πολύ μεγάλες

	1	2	3	4	
μικρές	☐	☐	☐	☐	πολύ μεγάλες

35. Δαπάνες καυσίμου (φιάλες υγραερίου, κάρβουνα) για οικιακή χρήση. 1:ελάχιστες 2:μικρές 3:μεγάλες 4:πολύ μεγάλες

	1	2	3	4	
ελάχιστες	☐	☐	☐	☐	πολύ μεγάλες

36. Δαπάνες για Φάρμακα και φαρμακευτικά είδη; 1:ελάχιστες 2:αρκετές 3:πολλές

	1	2	3	
ελάχιστες	☐	☐	☐	πολλές

37. Δαπάνες για Λοιπά είδη νοικοκυριού. 1:ελάχιστες 2:αρκετές 3:πολλές 4:πάρα πολλές

	1	2	3	4	
ελάχιστες	☐	☐	☐	☐	πάρα πολλές

38. Καταναλώνετε προϊόντα δική σας παραγωγής; Αν ναι, σε τι ποσότητα; 1:καθόλου 2:ελάχιστη 3:αρκετή 4:μεγάλη

	1	2	3	4	
καθόλου	☐	☐	☐	☐	μεγάλη

39. Πηγές εισοδήματος

- Μισθός ή ημερομίσθια
- Εισοδήματα από γεωργική ή κτηνοτροφική εκμετάλλευση
- Εισοδήματα από ελεύθερα επαγγέλματα
- Εισόδημα από περιουσία
- Συντάξεις και επιδόματα συντάξεων

- Επιδόματα ανεργίας ή αποζημιώσεις λόγω ζημιών
- Άλλα επιδόματα ή βοηθήματα